

Konsekvensutredning BFS 2024:2

– Boverkets föreskrifter om översiktsplan

Titel: Konsekvensutredning BFS 2024:2 – Boverkets föreskrifter om översiktsplan

Utgivare: Boverket, augusti 2024

Processnummer: 3.2.1

Diarienummer: 2787/2022

Sammanfattning

Från 1 januari 2027 ska kommunerna göra översiktsplaner med digitalt tillgängliga uppgifter. Syftet med Boverkets föreskrifter om översiktsplan är att precisera kraven i 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, för att säkerställa att informationen i en översiktsplan blir digitalt identifierbar. Föreskrifterna tillför inga ytterligare innehållskrav eller redovisningskrav än det som redan framgår av 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Avsikten med föreskrifterna är att stötta kommunerna i hur de ska uppfylla förordningens krav och underlätta kommunernas arbete. Kommunerna har samma möjlighet som tidigare att utforma sin översiktsplan efter de behov som finns i kommunen.

Boverket har sedan 2020 tillhandahållit en databaslösning för ÖP-modellen till kommunerna och avser att även fortsättningsvis erbjuda motsvarande lösning. Boverket kommer leverera digitala tjänster som följer kraven i föreskrifterna för att underlätta implementeringen i kommunerna.

Arbetsmetodiken vid framtagandet av en översiktsplan kommer att förändras, vilket under en införandeperiod kan innebära en högre tidsåtgång. Förändringen förväntas på sikt kunna ge tids- och kvalitetsvinster vid framtagandet av en översiktsplan, liksom vid användning av översiktsplanen.

Ett digitalt arbetssätt kräver programvara, programlicenser och egen kompetens eller support att använda programvaran. Antingen kan kommunerna själva utveckla en programvara eller köpa in från en programvaruleverantör. Kommunernas kostnader kommer att variera beroende på hur respektive kommun idag producerar sin översiktsplan. För de kommuner som ännu inte arbetar digitalt kan kostnaderna bli högre. För kommuner som har digitala översiktsplaner kommer det förmodligen att handla om en anpassning av de programvaror de redan använder. En mer standardiserad information, som föreskrifterna innebär, kan bidra till lägre kostnader för att ställa om till ett digitalt arbetssätt. Detta genom att kommuner kan gå samman och ställa krav på programleverantörer, som får incitament till att utveckla nya produkter.

Boverket ser ett antal konsekvenser för de företag som idag utvecklar programvara och databaser avsedda för att producera och hantera översiktsplaner. En av konsekvenserna är att företagen måste anpassa sina produkter efter föreskrifterna för att möta sina kunders behov. Samtidigt kan föreskrifterna leda till innovation och utveckling av nya produkter och tjänster. Eventuella ökade kostnader kommer dock att läggas ut på kommunerna.

Företag som är beroende av tillgång till planinformation kommer att få nytta i form av minskad tidsåtgång för att få tag i önskad information, mer tillförlitlig information, effektivare utbyte mellan organisationer och därmed bättre förutsägbarhet.

Översiktsplaner berör många delar av statens och regionernas verksamhet. Ett enhetligt system för översiktsplaners information underlättar möjligheten att söka ut information och ger förutsättningar för att effektivt göra nationella och regionala sammanställningar. Enhetlig digital planinformation som kan överföras och återanvändas mellan plannivåer är till fördel både för kommunernas och regionernas framtagande av planer. Efterfrågan på digitalt lägesbestämda statliga, regionala samt kommunala planeringsunderlag kommer troligen öka som en följd av föreskrifterna. För statliga myndigheter och regioner kan det krävas nya programvaror och ökad kompetens för att hantera detta.

Boverkets föreskrifter om översiktsplan träder i kraft den 1 november 2024. Det blir obligatoriskt för kommunerna att tillämpa föreskrifterna på de översiktsplaner som påbörjas efter den 31 december 2026.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Författningsförslag.....	7
1 kap. Innehåll och definitioner	7
2 kap. Övergripande bestämmelser	7
3 kap. Identifikation av översiktsplanens innehåll	7
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	12
2 Inledning.....	13
2.1 Läsanvisningar	13
2.2 Beskrivning av problemet.....	14
2.2.1 Komplement till föreskrifterna	14
2.3 Vad som ska uppnås.....	15
2.3.1 Ger stöd till kommuner att uppfylla lagkrav	15
2.3.2 Översiktsplanen blir en del i den digitala samhällsbyggnadsprocessen ..	15
2.3.3 Möjliggör gemensamma systemlösningar.....	16
2.3.4 Möjliggör analyser	16
2.3.5 Möjliggör mellankommunal och regional samordning	16
2.3.6 Möjliggör nationellt tillgängliga översiktsplaner.....	17
2.3.7 Effektiviserar myndigheters och andra aktörers arbete	17
2.3.8 Ger stöd till kommuner att uppfylla lagkrav	17
2.4 Alternativa lösningar	17
2.4.1 Nollalternativ.....	18
2.4.2 Allmänna råd	18
2.4.3 Föreskrifter för delar av översiktsplanens information	18
2.5 Vilka som berörs av förslaget.....	19
2.6 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser	19
2.7 Arbetsmetod	20
2.8 Remissförfarande	20
2.8.1 Huvudsakliga remissynpunkter och Boverkets bedömning.....	21
2.8.2 Andra synpunkter som är viktiga för det fortsatta arbetet	22
2.9 Begrepp	22
3 Rättsliga förutsättningar	23
3.1 Boverkets bemyndigande.....	23
3.2 Anmälan av tekniska regler	23
3.3 Anmälan av krav enligt tjänstedirektivet.....	24
3.4 Regeringens medgivande	24
3.5 Inspire-direktivet	24
3.6 Öppna data-direktivet.....	24
4 Ikraftträdande och informationsinsatser	26
4.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	26
4.2 Informationsinsatser	26
4.3 Utvärdering	27
5 Konsekvenser	28
5.1 Företag	28
5.1.1 Vilka företag som berörs.....	28
5.1.2 Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag	29
5.1.3 Andra kostnader och förändringar för företag	29
5.1.4 Hur företags konkurrensförhållanden påverkas	30
5.1.5 Särskilda hänsyn till små företag	30
5.2 Kommuner	31
5.2.1 Bedömning av information i planen	32
5.2.2 Ekonomiska konsekvenser för kommuner	33
5.2.3 Finansieringsprincipen	34

5.2.4	Följdefekter för översiktsplanen	34
5.3	Staten och regioner	35
5.3.1	Ekonomiska konsekvenser för staten	36
5.3.2	Ekonomiska konsekvenser för regioner	36
5.4	Allmänheten	36
5.5	Europeiska unionen	37
5.6	Norden.....	37
5.7	Miljö och klimat.....	38
5.8	Kulturmiljö samt arkitektur och gestaltad livsmiljö.....	38
5.9	Social hållbarhet.....	38
5.10	Konsultation i frågor som rör det samiska folket	39
6	Författningskommentarer	40
	Bilaga 1 Företag som kan påverkas av föreskrifterna	53

1 Författningsförslag

Föreskrifter om översiktsplan

Informationsförfarande enligt förordningen (1994:2029) om tekniska regler har genomförts.¹

Boverket föreskriver följande med stöd av 10 kap. 31 § plan- och byggförordningen (2011:338).

1 kap. Innehåll och definitioner

1 § Författningen innehåller föreskrifter om digital identifikation av översiktsplanens information.

2 § Författningen gäller för översiktsplan och ändring av en sådan plan.

3 § I denna författning avses med
digital information: översiktsplanens uppgifter i digitalt format, och
lägesbestämd: koordinatsatt geometri som punkt, linje, yta eller volym.

2 kap. Övergripande bestämmelser

1 § Översiktsplanen ska vara lägesbestämd.

2 § För översiktsplanen ska följande information redovisas

1. kommunens namn,
2. antagandebeslutets diarienummer, och
3. datum när antagandebeslutet fick laga kraft.

3 § Skyldigheterna enligt 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338) gäller inte för sådan lägesbestämd digital information i översiktsplanen som aggregerad kan äventyra rikets säkerhet.

3 kap. Identifikation av översiktsplanens innehåll

1 § Information som ska framgå av en översiktsplan ska identifieras enligt tabellerna i 2–7 §§.

2 § Information enligt beskrivningen i tabell 1 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1.

¹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (kodifiering). EUT L 241, 17.9.2015, s. 1–15. Celex 32015L1535.

Tabell 1 Utvecklingsinriktning

Identifikation	Beskrivning
Utvecklingsinriktning	Kommunens viljeinriktning för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön på en övergripande nivå.

3 § Information enligt beskrivningen i tabell 2 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1. Annan mark- och vattenanvändning får endast användas när tillämplig beskrivning saknas.

Information om mark- och vattenanvändningen ska vara lägesbestämd till den del av kommunen som användningen berör.

Tabell 2 Mark- och vattenanvändning

Identifikation	Beskrivning
Landsbygd	Område med mindre samhällen och/eller spridd bebyggelse där landskapet präglas av till exempel jordbruk, skogsbruk, renskötsel och/eller fiske.
Vatten	Öppet vatten. Inslag av verksamheter och anläggningar kan förekomma.
Funktionsblandad bebyggelse	Område för en blandning av exempelvis bostäder, service, grönområden och verksamheter.
Bostadsbebyggelse	Område för bostäder.
Service	Område för samhällsservice.
Verksamheter	Område för verksamheter och/eller industrier.
Teknisk infrastruktur	Område för teknisk infrastruktur som försörjer samhället med exempelvis energi, vatten, elektronisk kommunikation samt skyddsåtgärder.
Energiproduktion	Område för energiproduktion som exempelvis värmeverk, vindkraft, solcellsanläggning och vågkraft.
Jordbruk	Område för jordbruk och djurhållning.
Renskötsel	Område för renskötselns behov som exempelvis betesmarker, flyttleder och anläggningar.
Skogsbruk	Område för skogsbruk.
Vattenbruk	Område för odling av djur och/eller växter i vatten.
Fiske	Område för yrkesfiske som inkluderar exempelvis hamnar, fångstområden, vandringsstråk samt lek- och uppväxtområden för kommersiellt viktiga arter.
Natur- och kulturlandskap	Område med höga natur- och/eller kulturmiljövärden.
Friluftsliv och rekreation	Område för rörligt friluftsliv och rekreation med tillhörande anläggningar.
Grönområde	Område med olika värden och funktioner för exempelvis lek och rekreation, hantering av dagvatten och temperaturreglering samt biologisk mångfald.
Sjöfart	Farleder och hamnar för gods- och persontrafik med tillhörande anläggningar.
Luftfart	Område för luftfart med tillhörande anläggningar.
Järnväg	Område för person- och godstrafik på järn- eller spårväg inklusive tillhörande anläggningar samt spårreservat.
Vägrafik	Område för person- och godstrafik på väg med tillhörande anläggningar samt vägreservat.
Annan mark- och vattenanvändning	Område där mark- och vattenanvändningen inte motsvaras av annan angiven beskrivning i föreskrifterna.

4 § Information enligt beskrivningen i kolumn 2 i tabellerna 3–5 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 3 Riksintressen enligt 3 kap. 5–9 §§ och 4 kap. 2–8 §§ miljöbalken

Identifikation	Beskrivning
Rennäring	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för rennärningen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Yrkesfiske	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Naturvård	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Kulturmiljövård	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Friluftsliv	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Fyndighet av ämnen eller material	Område som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för industriell produktion	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för industriell produktion enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för energiproduktion	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för energiproduktion enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för energidistribution	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för energidistribution enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för kommunikation, elektronisk	Mark- och vattenområde som är särskilt lämplig för anläggning för elektronisk kommunikation enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för kommunikation, trafikslagen	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för kommunikation gällande trafikslagen enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för vattenförsörjning	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för vattenförsörjning enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för avfallshandling	Mark- och vattenområde som är särskilt lämplig för anläggning för avfallshandling enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för totalförsvaret	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar enligt 3 kap. 9 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Turism och rörligt friluftsliv	Område enligt 4 kap. 2 § miljöbalken, där turismen och det rörliga friluftslivets intressen särskilt ska beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Obruten kust	Kustområde och skärgård enligt 4 kap. 3 § miljöbalken, där vissa anläggningar inte får komma till stånd, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Högexploaterad kust	Kustområde och skärgård enligt 4 kap. 4 § miljöbalken, där fritidsbebyggelse endast får komma till stånd i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.

Identifikation	Beskrivning
Obrutet fjäll	Fjällområde enligt 4 kap. 5 § miljöbalken, där bebyggelse och anläggningar får komma till stånd endast om det behövs för rennärningen, den bofasta befolkningen, den vetenskapliga forskningen eller det rörliga friluftslivet, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Skyddat vattendrag	Vattendrag enligt 4 kap. 6 § miljöbalken, där vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Nationalstadspark	Område enligt 4 kap. 7 § miljöbalken, där ny bebyggelse och nya anläggningar endast får komma till stånd och andra åtgärder vidtas om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Natura 2000, vilda fåglar	Område enligt 4 kap. 8 § miljöbalken, som har förtecknats som särskilt skyddsområde för bevarande av vilda fåglar och kräver tillstånd för verksamheter eller åtgärder, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Natura 2000, vilda djur och växter	Område enligt 4 kap. 8 § miljöbalken, som har förtecknats som särskilt bevarandeområde för bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och kräver tillstånd för verksamheter eller åtgärder, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.

Tabell 4 Miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken

Identifikation	Beskrivning
Fisk- och musselvatten	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk och musselvatten ska följas.
Havsmiljö	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt havsmiljöförordning (2010:1341) ska följas.
Omgivningsbuller	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller ska följas.
Utomhusluft	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2001:527) om miljökvalitetsnormer för utomhusluft ska följas.
Vattenkvalitet	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt vattenförvaltningsförordning (2004:660) ska följas.

Tabell 5 Övriga förhållanden av väsentlig betydelse

Identifikation	Beskrivning
Övriga förhållanden av väsentlig betydelse	Hur kommunen anser att övriga förhållanden av väsentlig betydelse ska beaktas när det gäller beslut om användningen av mark- och vattenområden och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

5 § Information enligt beskrivningen i kolumn 2 i tabellerna 6–11 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 6 Bostadsförsörjning

Identifikation	Beskrivning
Bostadsförsörjning	Hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

Tabell 7 Mål, planer och program

Identifikation	Beskrivning
Nationella mål, planer och program	Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.
Regionala mål, planer och program	Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Tabell 8 Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Identifikation	Beskrivning
LIS	Sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Tabell 9 Klimatrelaterade risker

Identifikation	Beskrivning
Risk för översvämning	Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning som är klimatrelaterad samt hur sådan risk kan minska eller upphöra.
Risk för ras	Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av ras som är klimatrelaterad samt hur sådan risk kan minska eller upphöra.
Risk för skred	Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av skred som är klimatrelaterad samt hur sådan risk kan minska eller upphöra.
Risk för erosion	Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av erosion som är klimatrelaterad samt hur sådan risk kan minska eller upphöra.

Tabell 10 Avvikelse från regionplan

Identifikation	Beskrivning
Avvikelse från regionplan	Om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den avviker och skälen för avvikelsen.

Tabell 11 Mellankommunala och regionala intressen

Identifikation	Beskrivning
Mellankommunala och regionala intressen	Sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

6 § Information enligt beskrivningen i tabell 12 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 12 Invändningar i länsstyrelsens granskningsyttrande

Identifikation	Beskrivning
Invändning riksintresse	Förslaget tillgodoser inte ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken.
Invändning miljökvalitetsnorm	Förslaget kan medverka till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs.
Invändning LIS	Redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är inte förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Identifikation	Beskrivning
Invändning mellankommunala frågor	Frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas inte på ett lämpligt sätt.
Invändning hälsa och säkerhet	En bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

7 § Information enligt beskrivningen i tabell 13 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 13 Konsekvenser

Identifikation	Beskrivning
Planens väsentliga konsekvenser	Planens väsentliga konsekvenser enligt 3 kap. 6 a § plan- och bygglagen (2010:900).
Miljökonsekvenser	Redovisning av miljökonsekvenser enligt 3 kap. 6 b § plan- och bygglagen (2010:900).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

- 1. Denna författning träder i kraft den 1 november 2024.
- 2. Författningen ska tillämpas på översiktsplaner som påbörjas efter 31 december 2026.

2 Inledning

I detta avsnitt beskrivs bakgrunden till arbetet med att ta fram föreskrifter om översiktsplan och vad som kan uppnås genom föreskrifterna. Avsnittet innehåller också en genomgång av alternativa lösningar, arbetsmetod, vilka som berörs av föreskrifterna, remissförfarandet och begreppsförklaringar.

När föreskrifter tas fram finns det krav på vad som måste redovisas i en konsekvensutredning. Denna konsekvensutredning innehåller beskrivningar i enlighet med förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, som gällde vid framtagandet av remissversionen av konsekvensutredningen. Dispositionen följer paragraferna i förordningen. Boverket har tagit del av förordningen (2024:183) om konsekvensutredning som trädde i kraft den 6 maj 2024 och anpassat konsekvensutredningen utifrån denna, så långt det är möjligt i avvaktan på vägledning från Ekonomistyrningsverket.

Konsekvensutredningen innehåller också andra överväganden utifrån vad som regleras i exempelvis förordningen (2022:208) med instruktion för Boverket.

2.1 Läsanvisningar

I avsnitt 1 redovisas författningen som innehåller tre kapitel med inledning, övergripande bestämmelser om översiktsplanens digitala information och identifikation av översiktsplanens innehåll.

I avsnitt 2 finns en inledning som presenterar bakgrundsinformation om digital samhällsbyggnadsprocess, beskrivning av problemet, vad som ska uppnås och alternativa lösningar. Avsnittet innehåller även vilka som berörs av författningen, arbetsmetod och en beskrivning av olika begrepp som förekommer i konsekvensutredningen. Avslutningsvis innehåller avsnittet en beskrivning av remissförfarandet och en sammanfattning av inkomna synpunkter.

I avsnitt 3 redovisas de rättsliga förutsättningarna. Avsnittet innehåller information om Boverkets bemyndigande, EU-notifiering av regler och om Boverkets föreskrifter medför sådana ökade kostnader för kommunerna att regeringens medgivande behövs. Avsnittet innehåller även information om Inspire-direktivet, öppna data-direktivet och nationell lagstiftning som hör till direktiven.

I avsnitt 4 redovisas tidpunkten för ikraftträdande, övergångsbestämmelser och särskilda informationsinsatser.

I avsnitt 5 redovisas vilka konsekvenser som författningen får för företag, kommuner, regioner och staten. Avsnittet innehåller även vilka konsekvenser

föreskrifterna innebär för övriga aktörer och grupper i samhället samt på vissa intresseområden.

I avsnitt 6 redovisas författningskommentarerna till de olika bestämmelserna i författningen.

2.2 Beskrivning av problemet

Samhällsbyggnadsprocessen handlar om planering, utformning, utveckling och förvaltning av den fysiska miljön. Det sker på nationell, regional och kommunal nivå. En obruten digital samhällsbyggnadsprocess innebär att alla ingående delar behöver digitaliseras, varav översiktsplan är en av delarna.

Många kommuner arbetar redan idag med att ta fram digitala översiktsplaner. För att nå den fulla potential som digitaliseringen möjliggör krävs ett regelverk som anger hur informationen i en översiktsplan ska definieras och identifieras för att den ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Den digitala informationen behöver vara enhetlig för att ge mest samhällsnytta och möjliggöra bland annat effektivare informationsflöden mellan olika aktörer i samhällsbyggnadssektorn och utveckling av mer användarvänliga verktyg för hantering av digitala planer. Utan enhetlig information skapas en situation där de förväntade samhällsnyttorna med digital översiktsplan blir mycket begränsade.

Genom 2 kap. 5 a - 5 c §§ plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, ställs krav på digital information i samhällsbyggandsprocessen. Det innebär att bland annat uppgifter i detaljplaner, översiktsplaner och regionplaner ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Syftet med föreskrifterna är att tillhandahålla ett sätt för enhetlig identifikation av de digitala uppgifterna i översiktsplanerna så de kan utbytas, behandlas och tillgängliggöras digitalt.

2.2.1 Komplement till föreskrifterna

För att intentionen med föreskrifterna ska uppnås behöver dessa kompletteras med en nationell specifikation, vägledning i form av ÖP-modellen och en katalogtjänst, ÖP-katalogen.

Den nationella specifikationen, som tas fram av Lantmäteriet i samverkan med Boverket, beskriver och strukturerar informationen i översiktsplanen på ett nationellt enhetligt sätt. Det gör det möjligt att informationen kan överföras, behandlas och tillgängliggöras digitalt.

Genom ÖP-modellen kommer Boverket att tillhandahålla ett flertal digitala lösningar som ska stötta kommunerna i implementeringen av föreskrifterna och underlätta för kommuner när de utvecklar programvaror eller tar fram underlag för beställning av programvaror. Vid utvecklingen av ÖP-modellen har Boverket tagit hänsyn till framförda synpunkter och utformat lösningar som ska

underlätta för kommuner att uppfylla de formella kraven som anges i PBL, PBF och föreskrifterna.

ÖP-katalogen är en katalogtjänst som tillhandahåller mark- och vattenanvändningar, utvecklingsinriktningar och andra kodlistor som behövs för att upprätta en översiktsplan enligt Boverkets föreskrifter. I katalogen finns även förifyllda attribut som behövs för att kunna identifiera, jämföra, verifiera och validera informationen i en översiktsplan. Katalogen utgör ett komplement till den nationella specifikationen.

2.3 Vad som ska uppnås

Boverkets föreskrifter om översiktsplan ska stödja kommunerna att uppfylla kravet i 2 kap. 5 c § PBF. Författningen ger förutsättningar för identifiering och beskrivning av översiktsplanens information.

Den enhetligt strukturerade informationen möjliggör utveckling av offentliga och privata tjänster som underlättar hanteringen av information i samhällsbyggnadsprocessen. Översiktsplanen är en viktig datamängd i samhällsbyggnadsprocessen och här nedan beskrivs några av de fördelar som en nationell identifiering av översiktsplanens information ger.

2.3.1 Ger stöd till kommuner att uppfylla lagkrav

Enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information underlättar för kommunerna att uppfylla de lagkrav som finns, både vad det gäller innehållet i en översiktsplan och att översiktsplanen ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Om informationen inte kan identifieras på ett enhetligt sätt försvårar det möjligheten att behandla informationen digitalt och utbyta den mellan olika aktörer i samhällsbyggnadsprocessen.

2.3.2 Översiktsplanen blir en del i den digitala samhällsbyggnadsprocessen

Samhällsbyggnadsprocessen handlar om planering, utformning, genomförande, utveckling och förvaltning av den fysiska miljön. Detta sker på nationell, regional och kommunal nivå. Den fysiska planeringen innebär att göra avvägningar mellan intressen utifrån den kunskap som kan uppnås genom att använda egna och andras planeringsunderlag. För att få till en obruten digital samhällsbyggnadsprocess behöver planerna såväl som underlagen tillgängliggöras och behandlas digitalt.

Den antagna översiktsplanens funktion är framför allt att vägleda i efterföljande planeringssteg samt prövningar enligt plan- och bygglagen och miljöbalken. Med enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information kan information ärvas och återanvändas i olika delar av

samhällsbyggnadsprocessen. Till exempel kan information i en översiktsplan föras vidare till en detaljplan, ett förhandsbesked eller ett bygglov. Arbetet blir mer kostnadseffektivt när digital information från planer kan återanvändas och utgöra grund för efterföljande digitala processer och beslut.

Syftet är att informationen ska kunna återanvändas och underlätta så att information om specifika ämnen lätt ska kunna identifieras maskinellt. När informationen finns tillgänglig på detta sätt kan program och andra lösningar utvecklas som gör att rätt information kan presenteras för rätt användare på rätt sätt, exempelvis i ett program, i en app eller av AI. På så sätt kan översiktsplanen nyttjas till sin fulla potential och riskerna för att viktig information går förlorad eller måste upprättas igen minskar.

Om översiktsplaner har en enhetlig identifikation och beskrivning underlättar det möjligheten att utbyta information med andra aktörer i samhällsbyggnadsprocessen. Det kan till exempel underlätta kommunens dialog med statliga aktörer som länsstyrelsen och Trafikverket. Informationen kan då skickas och utbytas enligt vissa fastställda digitala format.

2.3.3 Möjliggör gemensamma systemlösningar

Med en enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information läggs grunden för en utveckling av gemensamma systemlösningar och användarvänliga processverktyg. I stället för att varje kommun bygger en egen lösning kan kommuner gå samman för att utveckla gemensamma system och verktyg.

2.3.4 Möjliggör analyser

Enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information ger ökad möjlighet till jämförelse mellan olika kommuner genom analyser och sammanställningar på så väl kommunal, regional som nationell nivå.

Analyser kan användas som planeringsunderlag och exempelvis redovisa olika scenarier, som risker och konsekvenser med klimatförändringar eller trafikflöden, vilket kan underlätta planering och beslutsfattande.

2.3.5 Möjliggör mellankommunal och regional samordning

Enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information underlättar att se information i ett större sammanhang, som för en region eller tillsammans med grannkommuner. Det kan bidra till möjligheten att göra kommunövergripande analyser och uppföljningar.

2.3.6 Möjliggör nationellt tillgängliga översiktsplaner

Om översiktsplaner har en enhetlig identifikation och beskrivning kan planer tillgängliggöras nationellt från en gemensam accesspunkt. Detta skulle underlätta både för enskilda och privata aktörer att få tillgång till alla översiktsplaner och också uppfylla många andra nationella användarbehov på statlig nivå av digital översiktsplaninformation.

2.3.7 Effektiviserar myndigheters och andra aktörers arbete

Om översiktsplaner har en enhetlig identifikation och beskrivning underlättar det tolkningen av planer för de aktörer i samhällsbyggnadsprocessen som använder översiktsplaner från olika kommuner. Tidsåtgången för att tyda en plan kan minska och arbetet blir därmed mer effektivt.

Nyttor uppstår i första hand i relation till aktörer som hanterar flera kommuners informationsmängder. Det kan exempelvis handla om länsstyrelserna vars handläggning kan bli mer enhetlig och effektiv. Det underlättar också för exploatörer som är verksamma i flera kommuner som lättare kan identifiera rätt information i översiktsplanerna.

2.3.8 Ger stöd till kommuner att uppfylla lagkrav

Enhetlig identifiering och beskrivning av översiktsplanens information underlättar för kommunerna att uppfylla de lagkrav som finns, både vad avser innehållet i en översiktsplan och att översiktsplanen ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt.

Informationen i digitala översiktsplaner påverkas även av Inspire-direktivet², öppna data-direktivet³ och den nationella lagstiftning som implementerats med anledning av dessa båda direktiv. Här finns bland annat krav på hur informationen ska tillgängliggöras för att kunna vidareutnyttjas. Föreskrifterna ger en grund att bygga vidare på för att uppfylla de krav som ställs på kommunerna enligt annan lagstiftning än PBL och PBF. Mer information om Inspire-direktivet och öppna data-direktivet finns under avsnitt 3, Rättsliga förutsättningar.

2.4 Alternativa lösningar

Följande alternativ har övervägts:

- nollalternativ med vägledning,

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire)

³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1024 av den 20 juni 2019 om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn

- allmänna råd samt
- föreskrifter för delar av översiktsplanens information.

Nedan redovisas övervägandena för de olika alternativen.

2.4.1 Nollalternativ

Nollalternativet är att Boverket enbart genom vägledning ger stöd till kommunerna för hur 2 kap. 5 c § PBF ska uppfyllas.

Med en sådan lösning behöver kommunerna ha egna identifikationer och beskrivningar på översiktsplanens information. Den digitala planinformationen kommer därför inte att finnas tillgänglig i ett enhetligt format och blir därmed inte maskinellt läsbar i andra system. Nollalternativet innebär att det inte finns förutsättningar för översiktsplaneinformationen att överföras på ett enhetligt sätt och kan då inte ingå i en digital samhällsbyggnadsprocess.

2.4.2 Allmänna råd

De utredningar Boverket tagit del av som behandlat förutsättningarna för att införa en digital samhällsbyggnadsprocess och de aktiviteter Boverket deltagit i under de senaste åren har entydigt pekat på att grundläggande principer för informationsutbyte måste regleras med tvingande bestämmelser för att nå målet om en helt digital samhällsbyggnadsprocess. Frivilliga standarder som kommunerna rekommenderas att följa är inte tillräckligt då digital överföring kräver enhetlighet för att säkerställa att informationen ska kunna hittas digitalt. Boverket anser därför att reglering med enbart allmänna råd inte är ett alternativ för att skapa ett enhetligt system för översiktsplaner och överföring av digital planinformation.

2.4.3 Föreskrifter för delar av översiktsplanens information

Ett alternativ som har övervägts är om föreskrifterna enbart ska omfatta redovisning av mark- och vattenanvändning. Boverket anser att föreskrifter som endast omfattar delar av översiktsplanen inte möjliggör en effektiv obruten digital samhällsbyggnadsprocess. Om enbart mark- och vattenanvändningskartan tillgängliggörs digitalt riskerar vägledande information för efterföljande planering och prövning att förbises.

Boverket anser att föreskrifter för delar av översiktsplanens information inte är förenligt med målbilden om en obruten digital samhällsbyggnadsprocess och att risken för oklarheter och bristfällig tillämpning är större än arbetsinsatsen för kommunerna att identifiera all information i översiktsplanen enligt föreskrifterna. Kravet i PBF omfattar alla uppgifter i en översiktsplan och föreskrifterna bör därför utgå från detta.

2.5 Vilka som berörs av förslaget

Boverket har identifierat att författningsförslaget berör följande grupper:

- Företag
- Kommuner
- Staten och regioner
- Allmänheten
- Europeiska unionen (EU)
- Norden

Författningsförslaget berör dessutom följande intresseområden:

- Miljö och klimat
- Kulturmiljö samt arkitektur och gestaltad livsmiljö
- Social hållbarhet

I avsnitt 5, Konsekvenser, redovisas de konsekvenser som författningsförslaget innebär för de olika grupperna och intresseområdena.

2.6 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Det finns ekonomiska fördelar med en digital samhällsbyggnadsprocess.⁴ Exempelvis blir arbetet mer kostnadseffektivt när digital information från planer kan återanvändas och utgöra grund för efterföljande digitala processer och beslut. Den som producerar digital information enligt Boverkets föreskrifter behöver dock anpassa sitt arbetssätt och sina digitala verktyg, vilket kräver resurser.

Kommunerna behöver ha tillgång till programvara, programlicenser, egen kompetens och support för att skapa den information som krävs för att efterleva kraven i författningen. Det varierar mellan kommunerna hur tillgången till detta ser ut. För de kommuner som inte arbetar med digital översiktsplan kan kostnaderna bli höga. På sikt bedöms dock digitaliseringen leda till tids- och kvalitetsvinster.

Det finns idag mellan fem och tio programvaruleverantörer som utvecklar programvaror och databaser som är avsedda för att producera och hantera översiktsplaner. De måste anpassa sina produkter efter föreskrifterna för att möta

⁴ Lantmäteriet (2019) Nationellt tillgängliggörande av geodata i samhällsbyggnadsprocessen. Slutrapport i uppdraget att verka för en smartare samhällsbyggnadsprocess, dnr: 519-2018/2889.

sina kunders behov. Samtidigt kan föreskrifterna leda till innovation och utveckling av nya produkter och tjänster.

2.7 Arbetsmetod

Under våren 2021 genomfördes nio referensgruppsmöten med totalt 88 deltagare. Inbjudan till dessa möten gick ut till en bred målgrupp och alla som ville fick möjlighet att delta. Under dessa möten diskuterades preliminära förutsättningar för arbetet med föreskrifterna, vilken information som en översiktsplan innehåller och olika alternativ kring hur informationen i en översiktsplan kan struktureras.

Under hösten 2021 genomfördes även ett stort antal referensgruppsmöten med fokus på att utvärdera och vidareutveckla ÖP-modellen. Deltagare från kommuner, regioner, länsstyrelser, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Lantmäteriet, Naturvårdsverket, andra myndigheter, konsulter samt privata företag och systemutvecklare bidrog i arbetet. Synpunkter som kom in under dessa möten har även använts i arbetet med att ta fram föreskrifterna.

Boverket har i samverkan med Lantmäteriet låtit genomföra en enkätundersökning med syfte att få en överblick av kommunernas digitala mognad när det gäller översiktsplan⁵. Det var 102 kommuner som besvarade enkäten. Boverket lät också genomföra en studie av 19 kommuner utifrån enkätresultatet⁶. Syftet var att få en djupare förståelse av konsekvenserna för kommunerna av en omställning till digitala översiktsplaner. Svaren från enkätundersökningen samt djupintervjuerna är del av det underlag som ligger till grund för denna konsekvensutredning.

2.8 Remissförfarande

Förslaget till föreskrifter var på remiss under perioden 5 april–25 augusti 2023. Uppmaningen att lämna synpunkter gick ut via Boverkets webbsida och sociala medier, men också direkt till samtliga kommuner, regioner och länsstyrelser och ett urval av företag, organisationer samt lärosäten. Remissvar kom in från 220 instanser. En stor majoritet, över åttio procent, tillstyrkte föreskrifterna.

Under remisstiden hölls två öppna informationsmöten som aviserades i remissutskicket och på Boverkets webbplats.

⁵ Undersökningsrapport – enkätundersökning om kommuners arbete med att digitalisera detaljplaner och översiktsplaner, Lantmäteriet och Boverket, år 2021, Sweco AB, 2021-09-23 (dnr 970/2021).

⁶ Rapport – Nulägesbild av Sveriges kommuner och regioners digitala omställning i arbetet med översiktsplan och regionplan, Boverket, år 2021, WSP, 2021-10-18 (dnr 970/2021).

2.8.1 Huvudsakliga remissynpunkter och Boverkets bedömning

Remissinstanserna ansåg att föreskrifterna kan leda till tids- och kvalitetsvinster, både vid framtagande som vid tillämpande av översiktsplan. Särskilt mindre kommuner menade att det är fördelaktigt att ha en gemensam bas att utgå ifrån och att det kan underlätta samordningen med efterföljande processer och prövningar. Remissinstanserna lyfte även att det finns ett stort värde i att kunna jämföra data mellan olika kommuner, ta fram analyser, sammanställningar och andra värdefulla planeringsunderlag. De menade också att det kan underlätta att utbyta den digitala informationen vid dialog med andra aktörer och att det kan bli enklare för länsstyrelsen att granska förslag till översiktsplan.

Det framfördes synpunkter om att staten borde gå före och digitalisera sina planeringsunderlag, där riksintressena lyftes som särskilt viktiga. Det efterfrågades digitalt granskningsyttrande från länsstyrelsen och att staten bör ta ett större ansvar för säkerhetskänslig information. Just säkerhetsaspekten lyftes av flera instanser. Vägledning efterfrågades om vilken information som kan äventyra rikets säkerhet, och att det behöver klargöras vem som har ansvaret när aggregerad information blir säkerhetskänslig. Boverket delar uppfattningen att staten bör ta ett större ansvar för att digitalisera sina planeringsunderlag och att det behövs mer vägledning för att hjälpa kommunerna att identifiera säkerhetskänslig information.

För att hantera implementeringen framförde en del remissinstanser att det i en övergångsfas krävs mer resurser och tid. Det efterfrågades även ekonomiskt stöd för inköp av programvaror och kompetenshöjande åtgärder. Remissinstanserna påpekade även att det krävs vägledning för hur texter i en översiktsplan ska hanteras. Boverket kommer utveckla vägledningen kring detta så att den finns på plats i god tid innan reglerna blir obligatoriska att tillämpa.

Många synpunkter gällde tidplanen för föreskrifterna och det framfördes två olika synsätt i frågan. Några av remissinstanserna tyckte att det är positivt att föreskrifterna införs i god tid innan de ska börja tillämpas, andra bedömde tidplanen som pressad. I det senare fallet menade remissinstanserna att kommunerna borde ges mer tid för implementering av föreskrifterna och för att föra en dialog med programvaruleverantörer. Föreskrifterna träder ikraft drygt 2 år innan reglerna blir obligatoriska att tillämpa och Boverket gör bedömningen att detta är en rimlig tid för att implementera föreskrifterna.

En del remissinstanser framförde att det upplevs oklart vad föreskrifterna omfattar och en oro för att översiktsplanen blir för teknisk. Det lyftes farhågor om att politiska viljeyttringar inte kan uttryckas. Flera synpunkter rörde även

omfattningen och direkta formuleringar i föreskrifterna, framför allt gällande utvecklingsinriktning och mark- och vattenanvändningar.

2.8.2 Andra synpunkter som är viktiga för det fortsatta arbetet

Flera synpunkter relaterade inte direkt till förslaget om föreskrifter, men är viktiga för det fortsatta arbetet med digitala översiktsplaner och efterföljande utvecklingsarbete samt förvaltning av den digitala processen.

En del remissvar gällde arkivering och där lyftes vikten av att ett regelverk för digital arkivering tas fram, eftersom det finns risk att ett separat dokument av översiktsplanen för arkivering innebär dubbelarbete. Remissinstanserna efterfrågade vägledning om hur det säkerställs att informationen i den beslutade översiktsplanen och den digitala versionen av planen stämmer överens.

2.9 Begrepp

I konsekvensutredningen används nedanstående begrepp på följande sätt:

Nationell specifikation: En nationell specifikation beskriver och strukturerar informationen i en utsedd datamängd, till exempel översiktsplan, på ett nationellt enhetligt sätt. Specifikationen gör det möjligt att utbyta informationen så att den kan överföras, behandlas och tillgängliggöras digitalt.

ÖP-modellen: Etablerat populärnamn som idag utgör ett samlingsnamn för Boverkets vägledning kring hur geografisk planinformation kan struktureras på ett enhetligt sätt för att skapa möjlighet att utbyta information digitalt. ÖP-modellen kommer att bestå av ett flertal digitala tjänster som stödjer kommunerna i implementeringen av föreskrifterna och den nationella specifikationen.

ÖP-katalogen: ÖP-katalogen är en katalogtjänst som tillhandahåller mark- och vattenanvändningar, utvecklingsinriktningar och andra kodlistor som behövs för att upprätta en översiktsplan enligt Boverkets föreskrifter. I katalogen finns även förifyllda attribut som behövs för att kunna identifiera, jämföra, verifiera och validera informationen i en översiktsplan. Katalogen ingår i ÖP-modellen och utgör ett komplement till den nationella specifikationen.

3 Rättsliga förutsättningar

Avsnittet behandlar Boverkets bemyndigande att meddela föreskrifter, anmälan av tekniska regler, anmälan av krav enligt tjänstedirektivet samt behov av regeringens medgivande. Avsnittet innehåller även en beskrivning av öppna data-direktivet och den nationella lagstiftning som hör till detta direktiv.

3.1 Boverkets bemyndigande

Boverkets bemyndigande enligt 10 kap. 31 § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, innebär att Boverket får meddela föreskrifter om standarder för utformning av översiktsplaner enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Boverket tolkar bemyndigandet till att det endast omfattar översiktsplanernas innehåll. Det finns därför inte stöd att reglera process, organisation eller teknik via föreskrifter. Exempel på teknik är manér och presentation av en digital plan.

Genom kravet i 2 kap. 5 c § PBF på att uppgifterna i översiktsplaner ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt tillkommer ett funktionskrav att informationen i översiktsplaner ska kunna överföras digitalt.

Genom 10 kap. 31 § PBF får Boverket ett bemyndigande att meddela undantag från kravet i 2 kap. 5 c § PBF. I föreskrifterna använder Boverket bemyndigandet för att möjliggöra undantag för information som digitalt lägesbestämd kan äventyra landets säkerhet.

3.2 Anmälan av tekniska regler

Boverket remitterade förslaget på föreskrifter om översiktsplan till Kommerskollegium. Enligt Kommerskollegiums remissvar ska krav på tillhandahållande av informationssamhällets tjänster anses ingå som anmälningspliktiga tekniska regler. Kommerskollegium gjorde bedömningen att en programvara är en sådan tjänst, och att Boverkets föreskrifter medför krav på utövande av den tjänsten. Vidare gjorde Kommerskollegium bedömningen att även om föreskrifterna främst riktar sig till kommuner ställer de i förlängningen också krav på programvara.

Mot bakgrund av vad Kommerskollegium framhöll i sitt remissvar har Boverket bedömt att föreskrifterna ska anmälas till EU enligt förordningen (1994:2029) om tekniska regler. Föreskrifterna anmäldes till EU för notifiering den 24 april 2024.

3.3 Anmälan av krav enligt tjänstedirektivet

Boverket har bedömt att författningen inte innehåller nya eller ändrade krav på tjänsteverksamhet och att den därför inte behöver anmälas enligt tjänstedirektivet. Bedömningen grundas på att föreskrifterna riktar sig mot kommunerna. Kommerskollegium har delat denna bedömning i sitt remissvar.

3.4 Regeringens medgivande

Kravet om att översiktsplanen ska tillgängliggöras och behandlas digitalt finns i 2 kap. 5 c § PBF. Det som föreskrifterna tillför i form av ytterligare krav bedöms inte innebära en sådan ökad kostnad att ett medgivande från regeringen behöver inhämtas.

Det är också svårt att särskilja kostnader som genereras av föreskrifterna i förhållande till den digitaliseringsomvandling som redan sker inom kommunerna och som samtidigt följer av Inspire-direktivet samt EU-regler om öppna data med särskilt värdefulla datamängder.

3.5 Inspire-direktivet

Inspire-direktivet⁷, Inspire, syftar till att inrätta en infrastruktur för delning av geodata inom Europa. Mark- och vattenanvändning är ett av de teman för geodata som omnämns i direktivet. I lagen (2010:1767) om geografisk miljöinformation preciseras informationsansvaret för geografisk miljöinformation och att regeringen genom föreskrifter får fördela informationsansvaret. Enligt 3 kap. 17 § i förordning (2010:1770) om geografisk miljöinformation ansvarar kommunerna för att information i detaljplaner och planbeskrivningar som har elektronisk form finns tillgänglig. I och med det nya kravet i 2 kap. 5 c § PBF bör en motsvarande formulering för översiktsplan införas i förordningen om geografisk miljöinformation. Detta skulle innebära att kommunernas ansvar för tillgängliggörande av information om mark- och vattenanvändning även kommer att omfatta översiktsplanens information i digital form.

3.6 Öppna data-direktivet

Öppna data-direktivet har implementerats genom lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data. Med data avses information i digitalt format oberoende av medium. Lagen syftar till att underlätta för medborgare och företag att vidareutnyttja de datamängder som myndigheter och offentliga aktörer tillhandahåller. Enligt Boverkets uppfattning är lagen tillämplig

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire). EUT L 108, 25.4.2007, s. 1–14. Celex 32007L0002.

för digitala översiktsplaner. Kommunerna har därigenom ett informationsansvar som bland annat innebär att lämna beskrivande information, metadata, till Sveriges dataportal. I lagen finns krav som bestämmer hur informationen ska tillgängliggöras för att den ska kunna utnyttjas vidare. Där uttrycks att en värdefull datamängd ska tillgängliggöras i ett maskinläsbart format genom ett lämpligt gränssnitt eller genom bulknedladdning.

EU-kommissionen har även beslutat att särskilt värdefulla data för samhället ska vara tillgängliga som öppna data. Beslutet trädde i kraft den 9 februari 2023 och innebär att EU:s medlemsländer i regel har 16 månader på sig att genomföra beslutet.

4 Ikraftträdande och informationsinsatser

Detta avsnitt beskriver ikraftträdande och behov av informationsinsatser.

4.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Boverkets föreskrifter om översiktsplan träder i kraft den 1 november 2024. Föreskrifterna blir obligatoriska att tillämpa på översiktsplaner som påbörjas efter 31 december 2026, då kravet i 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, börjar gälla. Detta regleras med en övergångsbestämmelse i föreskrifterna.

Anledningen till att föreskrifterna träder i kraft tidigare än de blir obligatoriska att tillämpa är för att ta hänsyn till de berörda aktörernas behov av tid för omställning. Kommunerna behöver få en övergångsperiod för att anpassa sig till den nya regleringen innan det blir obligatoriskt att tillämpa författningen. Även programvaruleverantörer kan behöva tid för att kunna möta de krav som kommunerna kommer ställa på programvaran.

Föreslagna ikraftträdande- och övergångsbestämmelser innebär att kommuner får börja tillämpa författningen från den dag den träder i kraft men det blir inte obligatoriskt förrän senare. Det betyder att det skapas en övergångsperiod mellan den dag som författningen träder i kraft och det datum som den ska börja tillämpas.

En del remissinstanser har framfört att övergångsperioden är för kort. Boverket vill därför förtydliga att det övergripande kravet på kommuner att ta fram digitala översiktsplaner har beslutats av regeringen och finns i 2 kap. 5 c § PBF. Övergångsbestämmelsen till detta krav sätter ramarna för Boverkets arbete med att ta fram föreskrifter och det är Boverkets uppfattning att föreskrifterna bör finnas på plats som stöd för kommunerna när kravet på digitala planer i PBF börjar gälla. I sammanhanget finns även anledning att lyfta fram att kraven i PBF och Boverkets föreskrifter inte gäller för befintliga planer eller översiktsplaner som påbörjats innan 1 januari 2027.

4.2 Informationsinsatser

Föreskrifterna kommer att innebära en omställning för alla som arbetar med översiktsplaner. Det kommer därför att finnas ett stort behov av att Boverket tar fram vägledning och genomför informations- och utbildningsinsatser. Detta

kan bland annat ske genom Boverkets ordinarie kanaler, som PBL kunskapsbanken. Mer information om Boverkets vägledning om föreskrifterna inklusive arbetet med ÖP-modellen finns under 5.3.1 Ekonomiska konsekvenser för staten.

4.3 Utvärdering

I förordningen (2024:183) om konsekvensutredning finns krav på att en konsekvensutredning ska innehålla en beskrivning av hur och när ett förslag eller beslut kan utvärderas. Föreskrifterna måste tillämpas på planer som påbörjas efter 31 december 2026 och översiktsplaner som börjar tas fram därefter kan rimligen få laga kraft först några år senare. För att få ett relevant bedömningsunderlag behöver dessutom översiktsplanerna tillämpas under några år. Boverket bedömer att en utvärdering inte blir relevant att genomföra förrän i mitten av 2030-talet. Vid en utvärdering är det viktigt att föra dialog med både kommunerna som tar fram översiktsplaner och användarna av dessa, till exempel länsstyrelserna samt aktörer inom byggbranschen. När det är dags för utvärdering kommer metodiken för denna att utvecklas utifrån Ekonomistyrningsverkets vägledning.

5 Konsekvenser

I detta avsnitt beskrivs övergripande konsekvenser av föreskrifterna och hur kommunerna kommer påverkas, vilka företag som berörs och vilka kostnader författningen innebär för företagen. Här beskrivs också hur staten och regioner påverkas och vilka ekonomiska konsekvenser föreskrifterna medför, samt hur olika intressegrupper och intresseområden berörs. Dispositionen följer paragraferna i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Konsekvensutredningen innehåller också andra överväganden utifrån vad som regleras i exempelvis förordningen (2022:208) med instruktion för Boverket.

I 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, ställs krav på att översiktsplaner som påbörjas från den 1 januari 2027 ska utformas så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt. Syftet med föreskrifterna är att precisera kraven för att säkerställa att informationen i en översiktsplan är digitalt utbytbar och föreskrifterna ska fungera som stöd för detta arbete. Genom föreskrifterna regleras hur informationen, det vill säga innehållet, i översiktsplanen ska identifieras digitalt. Föreskrifterna styr inte hur informationen i en översiktsplan presenteras eller hur text och karta ska förhålla sig till varandra.

5.1 Företag

Kommunerna behöver ha tillgång till en programvara för att skapa den information som krävs för att efterleva kraven i författningen. De GIS-programvaror som de flesta kommuner sannolikt redan har tillgång till bör kunna användas för upprättandet av översiktsplanen. När digital information kan identifieras på ett enhetligt sätt kan den användas i utvecklingen av nya produkter och tjänster.

5.1.1 Vilka företag som berörs

Enligt Statistikmyndigheten SCB:s statistikdatabas finns det drygt 74 000 företag verksamma inom de branscher som enligt Boverkets bedömning kan beröras av föreskrifterna. Se bilaga 1, Företag som påverkas av föreskrifterna. De flesta företagen berörs dock indirekt. Förutom dessa företag finns det uppskattningsvis mellan fem och tio programvaruleverantörer som direkt berörs av föreskrifterna.

I en övergångsperiod kommer de programvaruleverantörer som redan har utvecklat programvaror för översiktsplan till viss del behöva uppdatera och anpassa sin programvara till föreskrifterna. När informationen kan identifieras och tillgängliggöras på ett enhetligt sätt skapas nya förutsättningar som kan leda till en utveckling av nya produkter och tjänster. Även företag som redan

har byggt tjänster på översiktsplaneinformationen, till exempel webbtjänster för medborgardialog, kommer påverkas. De förändringar som trots allt kommer krävas i befintliga programvaror kommer i slutändan få bekostas av företagens kunder, i det här fallet främst av kommuner.

Konsultföretag inom samhällsbyggnadsområdet och fysisk planering, vilka bland annat arbetar på uppdrag av kommunerna med att ta fram översiktsplaner eller underlag till planerna, berörs av föreskrifterna. Företagen behöver säkerställa att informationen kan identifieras enligt föreskrifterna. Eftersom informationen i översiktsplanen ska identifieras på samma sätt i samtliga kommuner kan det dock underlätta för företagen.

Användare av planinformation, såsom byggherrar och byggentreprenörer, kan komma att påverkas vid exempelvis planering av etableringar eller utredningar för tillståndsärenden. Föreskrifterna kan underlätta deras arbete eftersom informationen blir enhetlig och går att söka ut på samma sätt oavsett vilken kommun det handlar om. Det kommer då underlätta möjligheten att hitta lämplig mark för bebyggelse och infrastruktur, inte bara inom en kommun, utan också i ett mellankommunalt och nationellt perspektiv.

Föreskrifterna reglerar hur de informationsmängder som ska finnas i en översiktsplan ska identifieras tillsammans med vissa grundläggande förutsättningar för överföring av översiktsplaneinformation. Utöver denna reglering förutsätts att mer detaljerade specifikationer utarbetas tillsammans med Lantmäteriet för att intentionerna med regleringen ska uppnås. Boverket kan i dagsläget inte bedöma vad dessa nya informationsspecifikationer kan komma att innebära för utveckling av programvaran. Det är oklart i vilken omfattning uppdateringar och förändringar behöver göras jämfört med hur programvarorna fungerar idag. Detta hanteras inom ramen för arbetet med att ta fram nationella specifikationer.

5.1.2 Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag

En enhetlig hantering av översiktsplaninformation ökar förutsägbarheten för alla parter inom samhällsbyggnadssektorn. Alla företag som är beroende av tillgång till planinformation kommer att få nytta i form av minskad tidsåtgång för att få tag i önskad information, mer tillförlitlig information, effektivare utbyte mellan organisationer och därmed bättre förutsägbarhet. Det kan exempelvis handla om möjligheten att jämföra förutsättningar för etablering i olika kommuner.

5.1.3 Andra kostnader och förändringar för företag

Andra kostnader och förändringar för företag beror på hur föreskrifterna implementeras i kommunernas mjukvarulösningar. Den nationella specifikationen

för översiktsplan, som Lantmäteriet tar fram i samband med arbetet med den nationella plattformen för geodata, kommer att innehålla preciserade förutsättningar för överföring av informationen i översiktsplaner. Öppna format och standarder borde underlätta import och export mellan olika programvaror. Det är därför inte möjligt att i dagsläget bedöma vilka eventuellt ökade kostnader som programvaruleverantörerna kan komma att få. Det ska dock noteras att eventuellt ökade kostnader för programvaruleverantörerna kommer att fördelas på många användare.

5.1.4 Hur företags konkurrensförhållanden påverkas

Boverket har sedan 2020 tillhandahållit en databaslösning för ÖP-modellen till kommunerna. Boverket avser att även fortsättningsvis tillhandahålla motsvarande lösningar. Detta är till fördel för kommunerna men det kan i en liten utsträckning medföra en minskad affärsmöjlighet för programvaruleverantörerna. Det kommer dock fortfarande att finnas en efterfrågan från kommunens sida att ha ett program för att hantera geodata och användarvänliga verktyg för att ta fram planens olika kartor, producera texter, bilder, 3D-visualiseringar och annan typ av media. Programvaror med denna funktionalitet kommer Boverket inte att tillhandahålla.

5.1.5 Särskilda hänsyn till små företag

Mindre konsultföretag, som arbetar på uppdrag av kommunerna med att ta fram översiktsplaner eller underlag till planerna, kommer att påverkas. Erfarenheter från detaljplan har visat att det kan uppstå problem för framför allt mindre konsultföretag om de jobbar mot olika kommuner som använder sig av olika programvaror. Det är kostsamt och resurskrävande för en mindre aktör att köpa in och hålla sig uppdaterad i flera olika system. Hänsyn behöver tas till föreskrifterna redan vid kravställning mot programvaruleverantörerna och när systemen byggs upp. Här kan erfarenheterna från implementeringen av reglerna för detaljplan tas tillvara för att få en smidigare tillämpning för översiktsplan.

Enhetliga regler skapar tydlighet och förbättrar förutsägbarheten i förhållande till hur det ser ut idag. Detta bör ge mindre företag mer likvärdiga villkor att konkurrera med på marknaden.

För små företag som är användare av översiktsplaner, exempelvis inom bygg- och anläggningsbranschen, kommer de föreslagna föreskrifterna troligen inte medföra några större effekter. Några kostnader bortsett från viss inläring kan Boverket inte se. Om informationen i en översiktsplan kan identifieras på ett enhetligt sätt i hela landet bör informationsinhämtningen bli enklare och därmed mindre kostsamt än idag. Detta bör gynna alla mindre aktörer exempelvis

när det gäller möjligheten att jämföra förutsättningar för etablering i olika kommuner.

5.2 Kommuner

Syftet med föreskrifterna är att precisera kraven i 2 kap. 5 c § PBF för att säkerställa att informationen i en översiktsplan kan tillgängliggöras och behandlas digitalt utifrån de innehållskrav som finns för en översiktsplan i 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Föreskrifterna tillför inga ytterligare innehållskrav och ställer inte högre redovisningskrav än PBL, varken när det gäller innehåll eller detaljeringsgrad. Kommunerna har samma möjlighet som tidigare att utforma sin översiktsplan efter de behov som finns i kommunen. Boverket gör därför bedömningen att det kommunala självstyret inte kommer att påverkas.

Däremot kan kommunernas arbetssätt för att ta fram en översiktsplan komma att behöva ändras för att kunna uppfylla kraven i förordningen och föreskrifterna. Under en införandefas förväntas detta innebära en högre tidsåtgång, men på sikt bedöms det ge tids- och kvalitetsvinster eftersom informationen finns tillgänglig digitalt och underlättar därmed både process och efterföljande planering samt prövning.

Troligen kan kommunerna använda de programvaror som flera av dem använder redan idag till sina digitala planer. Programvarorna kan dock behöva anpassas för att uppfylla kommande krav. För de kommuner som ännu inte har en digital översiktsplan kommer arbetsmetodiken att förändras. För mindre kommuner, vilket innebär det stora flertalet av kommunerna, kommer det att krävas särskilda insatser för att säkerställa den långsiktiga kompetensförsörjningen när det handlar om förvaltningen av de nya systemen.

I PBF anges att översiktsplaner som påbörjas efter 31 december 2026 ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt medan föreskrifterna träder i kraft 1 november 2024. Det medför att kommunerna får en övergångsperiod på drygt två år för att ställa om till de nya förutsättningarna.

Några kommuner har, i samband med referensgruppsmöten om digital översiktsplan, samt i samband med framtagandet av föreskrifterna för detaljplan och planbeskrivning, påtalat att formkrav kan leda till ett överdrivet fokus på formalia, som kan innebära att mindre tid läggs på faktiska planeringsfrågor. I remissvaren har det dessutom uttryckts att det finns en risk att föreskrifterna inte innehåller begrepp som motsvarar de lokala förutsättningarna och att det därmed blir svårt för exempelvis politiker, myndigheter och allmänheten att tolka och förstå översiktsplanen. Föreskrifterna ger dock möjligheten att ersätta

de angivna begreppen med egna, så länge informationen kan identifieras enligt föreskrifterna.

Flera remissinstanser påpekar att för att analyser och sammanställningar ska bli korrekta måste begreppen inte bara vara lika utan även användas på samma sätt. Det krävs därmed en tydlig vägledning och samverkan för att fånga upp otydligheter som kan leda till en falsk upplevelse av enhetlighet. Genom att ha ett begränsat antal mark- och vattenanvändningar i föreskrifterna så skapas större förutsättningar för enhetlighet.

En enhetlig och effektiv digital samhällsbyggnadsprocess är till nytta för medborgare, företag, kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra aktörer genom att exempelvis bidra till att förenkla informationsutbytet i den fortsatta processen. Med processen avses då hela PBL-kedjan, där de stora nyttorna kan ges i förenklningar genom återanvändande av information från översiktsplanen i detaljplaneskedet eller prövning av förhandsbesked eller bygglov.

5.2.1 Bedömning av information i planen

Offentlighetsprincipen innebär att allmänheten har rätt till insyn i och tillgång till information om svenska myndigheters och kommuners verksamhet. I tryckfrihetsförordningen (1949:105) finns bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet. Rätten att ta del av allmänna handlingar kan begränsas genom bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. Sekretess kan gälla för en hel handling eller en uppgift i en handling. Exempelvis kan uppgifter om Sveriges försvar sekretessbeläggas enligt 15 kap. 2 § OSL. Sekretess innebär ett förbud mot att muntligen eller på annat sätt röja uppgifter.

En översiktsplan är en allmän handling och som huvudregel är informationen i planen öppen för alla. Detta gäller oavsett vilket format (analog eller digital) planen har. Kommunen ansvarar för översiktsplanen och dess innehåll samt tillgängliggörandet av planen. Enligt PBL har kommunen ett ansvar att hålla planen tillgänglig på kommunens webbplats. Detta innebär att kommunen oaktat Boverkets föreskrifter måste göra en bedömning av planens innehåll i förhållande till befintliga sekretessbestämmelser innan denna tillgängliggörs.

Arbetet med att ta fram och tillgängliggöra digitala översiktsplaner ställer krav på en utökad riskbedömning av informationen i planen. Boverkets föreskrifter ger kommunen en möjlighet att göra undantag från 2 kap. 5 c § PBF om kravet på att översiktsplaner ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Detta gäller endast för delar av en översiktsplan och information som aggregerad med annan information i planen eller i kombination med annan digital information som kan utgöra en risk för rikets säkerhet. Det är kommunen, vilken är ansvarig för planen, som måste göra denna bedömning. Länsstyrelsen kan genom sitt samordningsansvar stödja kommunen i bedömningen. Flera

remissinstanser har framfört att det behövs vägledning från statliga myndigheter gällande vilken information i en plan som kan utgöra risk för rikets säkerhet.

5.2.2 Ekonomiska konsekvenser för kommuner

Kommunernas kostnader för att ta fram digitala översiktsplaner enligt PBF och Boverkets föreskrifter kommer att variera beroende på hur kommunen idag producerar sin översiktsplan. Kravet på en digital översiktsplan ställs i PBF och det är omställningen till digitala översiktsplaner som i en övergångsfas kommer generera ökade kostnader för kommunerna. Föreskrifterna ska stötta kommunerna i hur de ska uppfylla förordningens krav och syftar därmed till att underlätta kommunernas arbete. Det är svårt att beräkna hur kommunernas kostnader påverkas av att de utöver kraven i förordningen även behöver förhålla sig till föreskrifterna. Boverket menar att föreskrifterna i sig inte bör vara kostnadsdrivande.

I en enkätundersökning⁸ som genomfördes 2021 av Lantmäteriet och Boverket angav 44 procent av de svarande kommunerna (261 av 290 kommuner svarade) att de har en digital översiktsplan utifrån kriteriet att kartorna är vektoriserade. Följaktligen hade 56 procent av de svarande kommunerna vid den tidpunkten inte en digital översiktsplan. För de kommuner som idag inte arbetar digitalt kan kostnaderna bli högre då ett digitalt arbetssätt kräver programvara, programlicenser, egen kompetens och support. Däremot bedömer ett antal kommuner⁹ att tidsbesparing, och därmed minskad kostnad, med en digital översiktsplan kommer att infalla vid nästa översiktsplanarbete. För de kommuner som väljer en öppen källkod-lösning¹⁰ är programvaran kostnadsfri men kan medföra ökade personalkostnader för support och anpassningar av verktyget. Det finns dock kommunnätverk som arbetar med denna typ av lösningar vilket skulle kunna medföra att kostnaderna blir lägre.

En besparing för vissa kommuner skulle kunna vara att göra en gemensam upphandling och därmed få möjlighet till lägre kostnader för nya datasystem. Med en mer standardiserad information kan kommunerna presentera en generell kravbild vid upphandling av produkter.

Det finns få programvaruleverantörer som konkurrerar på en redan liten marknad. Boverket kommer, inom ramen för ÖP-modellen, att tillhandahålla en

⁸ Undersökningsrapport – enkätundersökning om kommuners arbete med att digitalisera detaljplaner och översiktsplaner, Lantmäteriet och Boverket, år 2021, Sweco AB, 2021-09-23 (dnr 970/2021)

⁹ Rapport – Nulägesbild av Sveriges kommuner och regioners digitala omställning i arbetet med översiktsplan och regionplan, Boverket, år 2021, WSP, 2021-10-18 (dnr 970/2021)

¹⁰ https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/news/attachment/ramboll_rapport_slutversion_-_internationell_utblick_oppen_programvara_31_mars_2016_pdf.pdf. Hämtad 2023-03-22.

lösning som bygger dels på en databasstruktur som följer kraven i föreskrifterna för att underlätta implementeringen i kommunerna, dels på texthantering i ett OpenXML-dokument. Texten kan alltså hanteras i huvudsak i en ordbehandlare och databasen refererar till avsnitt i dokumentet. Hanteringen blir därmed möjlig utan specifikt systemstöd. En nationell struktur för lagring med en nedladdningsbar databas kan underlätta för kommunerna och begränsa kostnaderna för att ta fram en digital översiktsplan. Med en förbestämd struktur för översiktsplanens informationsmängder är det dessutom möjligt att spara personella resurser och tid för planerare och GIS-ingenjörer.

5.2.3 Finansieringsprincipen

När kostnader eller intäkter för kommuner påverkas av statlig reglering kan det bli aktuellt att tillämpa finansieringsprincipen. Den innebär att statlig reglering som är tvingande för kommuner i princip ska vara kostnadsneutral för dem. Kommuner ska inte behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera nya statliga uppgifter. Staten gör därför under vissa förutsättningar kostnadsförändringarna neutrala för kommunerna genom att justera statsbidrag. Finansieringsprincipen omfattar bland annat statligt beslutade åtgärder som direkt berör kommunal verksamhet och gäller när staten ändrar ambitionsnivån för befintlig verksamhet.

Omställning till en digital samhällsbyggnadsprocess är kostnadsdrivande för samhället i stort och för kommunerna. Det finns egentligen inget alternativ till att ta fram digitala planer eftersom den digitala transformationen är nödvändig för att kunna hantera information i den nationella infrastrukturen. Dessutom påverkas alla myndigheter av EU-regler för digitalisering, bland annat Inspire och öppna data-lagstiftningen med krav på digital tillgänglighet.

Kravet på att uppgifter i en översiktsplan ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt är redan infört i PBF. Föreskrifterna reglerar endast grundläggande förutsättningar för hur översiktsplanens information ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Boverket bedömer mot denna bakgrund att den kommunala finansieringsprincipen inte är tillämplig för denna författning eftersom kraven finns i PBF.

5.2.4 Följdeffekter för översiktsplanen

Flera av instanserna som svarat på remissen har framfört att det finns stora samhällsnyttor med enhetlig information, som ger möjlighet till ökad och förklarad samordning inom kommunen, mellan kommuner och mellan kommun och region. Det blir därmed enklare att göra exempelvis kommun- och regionövergripande analyser till grund för en kontinuerlig strategisk fysisk planering. Det gör det också enklare att använda informationen i översiktsplanen i efterföljande planering och handläggning.

5.3 Staten och regioner

Översiktsplaner berör många delar av statens och regionernas verksamhet. Ett enhetligt system för översiktsplaner ger förutsättningar för att effektivt göra nationella och regionala sammanställningar av information från översiktsplaner, exempelvis hur hänsyn har tagits till olika allmänna intressen, tillgodoseende av riksintressen och uppföljningar av mark- och vattenanvändningen. Planerna ger också vägledning i olika ärenden som hanteras av länsstyrelsen och domstolarna vid överklaganden. Enhetlig digital översiktsplaneinformation underlättar möjligheten att söka ut informationen.

Kravet i PBF om att översiktsplaner ska behandlas och tillgängliggöras digitalt, kan komma att öka kommunernas förväntningar på de statliga myndigheterna och regionerna, att också göra en digital omställning. Framför allt kommer troligen efterfrågan på digitalt lägesbestämda statliga och regionala planeringsunderlag öka som en följd av föreskrifterna. I remissvaren gällande förslaget på föreskrifter om översiktsplan trycker flera av kommunerna såväl som de nationella myndigheterna på behovet av att statliga och regionala planeringsunderlag också tillgängliggörs digitalt. På så sätt kan underlagen integreras i en översiktsplaneprocess som leder fram till en digital översiktsplan. Det finns redan idag brister i dessa underlag vilket försvårar möjligheten för kommuner att hantera informationen i en digital process direkt från källan. Dessa förväntningar kommer också att ställas på de planeringsunderlag som regionerna tar fram. Digitala planeringsunderlag skulle medverka till en effektivisering av översiktsplaneringen och föreskrifterna kan hjälpa till att driva på den utvecklingen.

Författningen ger incitament för länsstyrelserna att utveckla digitala granskningsyttranden med lägesbestämd information och på så sätt tydligare markera i vilka delar av planen som det finns invändningar från länsstyrelsen. Ett sådant integrerat arbetssätt underlättar också för länsstyrelserna att upprätta ett reviderat granskningsyttrande om så begärs. Författningen kommer dock indirekt ställa krav på hur länsstyrelsens invändningar i granskningsyttrandet ska identifieras. Kommunen ansvarar för att dessa invändningar sedan läggs in i översiktsplanen.

Kravet på digitalt tillgängliggjorda planeringsunderlag leder till ett behov av ökat samarbete mellan nationella myndigheter, länsstyrelser och regioner för att gemensamt utveckla formerna för tillgängliggörandet. Några av de nationella myndigheterna håller på att utveckla sådana förutsättningar, bland annat Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket, men arbetet kommer inte att vara klart till dess föreskrifterna träder i kraft.

I dag är det inte möjligt att arkivera en beslutad, digital plan i den form den tillhandahålls i en visningsmiljö. Planerna måste exporteras till ett format som går att arkivera, vilket medför en risk att planerna förlorar en del av läsbarheten. Det kommer således att finnas två versioner av översiktsplanerna och detta understryker vikten av att staten tar fram ett regelverk för digital arkivering, vilket flera remissinstanser har tryckt på.

5.3.1 Ekonomiska konsekvenser för staten

Staten, genom Boverket, har ett ansvar när det gäller att ta fram vägledning om föreskrifterna. Framför allt kommer det att krävas resurser för att ta fram vägledning i form av en ny version av ÖP-modellen. Delar av en sådan lösning behöver göras i samarbete med Lantmäteriet där resurser också behöver avsättas. Boverket behöver dessutom göra en särskild informationsinsats för att sprida vägledningen till kommuner och andra som berörs.

En enhetlig digital identifikation och beskrivning av översiktsplanens information kan underlätta för länsstyrelserna att skapa nya arbetssätt som kan effektivisera ärendehantering. Initialt kan det tillkomma kostnader för att implementera den nya tekniken. Nya arbetssätt behöver utvecklas liksom teknik för att skicka, ta emot, arkivera och hantera digitala översiktsplaner. Eventuella kostnader för länsstyrelserna är en konsekvens av kraven i PBF på digitala översiktsplaner och inte en följd av föreskrifterna.

En digital översiktsplaneprocess ökar trycket på tillgång till digitala, statliga planeringsunderlag. Det kan krävas nya programvaror och ökade resurser för att tillhandahålla, driftsätta och förvalta dessa. Det kan exempelvis krävas en mer planerad och metodisk inmätning och överföring av analogt material till digitala kartor. Det kan dessutom krävas kompetensutveckling i form av utbildningar eller nyrekryteringar. Här behövs också ökade insatser i Boverkets uppgift att samordna arbetet med de statliga planeringsunderlagen.

5.3.2 Ekonomiska konsekvenser för regioner

De ekonomiska konsekvenserna för regionerna överensstämmer med dem för staten. En digital översiktsplaneprocess ökar trycket på tillgång till digitala, regionala planeringsunderlag. Också här kan det krävas nya programvaror och ökade resurser att tillhandahålla, driftsätta och förvalta dessa. Det krävs också ökade resurser för överföring av analogt material till digitala kartor och personella kompetenshöjningar i form av utbildningar eller nyrekryteringar.

5.4 Allmänheten

Enhetligt identifierbar information i översiktsplaner är gynnsamt för allmänheten i många avseenden. En digital översiktsplan som förmedlas via webben

kan göra planen mer tillgänglig och därmed kan allmänheten lättare få information om den utveckling som kommunen har tagit beslut om. Det digitala formatet kan dock innebära begränsningar i tillgänglighet, utifrån digital vana och tillgång till tekniska verktyg hos den som ska tillgodogöra sig informationen. Det finns inget som hindrar kommunen att använda olika metoder för att nå olika målgrupper, så länge det är tydligt vilken som är den gällande versionen av översiktsplanen. Ett sätt för kommunen att nå ut till allmänhet som saknar tekniska verktyg är att erbjuda fysiskt material.

Boverket bedömer att föreskrifterna bidrar till en högre rättssäkerhet för den enskilde när samtliga samhällsinstanser vid bedömning utgår från enhetlig information. Vidare skapas även nya förutsättningar för utveckling av e-tjänster. Det gäller e-tjänster för att underlätta deltagande i formella processer om översiktsplaner. Men även e-tjänster för att underlätta ansökning om detaljplan, förhandsbesked samt bygglov utanför detaljplanerat område och andra ärenden där planinformationen behövs.

5.5 Europeiska unionen

Boverket gör bedömningen att föreskrifterna överensstämmer med och inte går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU.

Däremot inträder genom den nya bestämmelsen i 2 kap. 5 c § PBF en indirekt skyldighet för kommunerna att tillgängliggöra informationen i översiktsplaner digitalt. Mark- och vattenanvändning är informationsmängder som omfattas av Inspire-direktivet och därför bör regeringen komplettera förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation med krav på att kommunerna även ska tillgängliggöra information i översiktsplaner. Kravet på kommuner att hålla översiktsplaneinformation i digital form tillgänglig inträder först när förordningen om geografisk miljöinformation ändras.

Föreskrifterna medför möjligheter för kommuner och andra aktörer inom Europeiska unionen att lättare kunna tolka, jämföra och analysera informationen i översiktsplaner. Föreskrifterna underlättar även delning av geodata inom Europeiska unionen.

5.6 Norden

Föreskrifterna medför möjligheter för kommuner och andra aktörer i de nordiska länderna att lättare kunna tolka, jämföra och analysera informationen i översiktsplanerna.

5.7 Miljö och klimat

Föreskrifterna påverkar inte kommunens möjlighet att beakta miljö och klimat i sin planering. Däremot ger föreskrifterna förutsättningar för utsökning av information, till exempel hur kommunen har tagit hänsyn till och samordnat översiktsplanen med nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling i länet. De ger även möjlighet till att söka ut vilka miljökonsekvenser som planen bedöms medföra vid ett genomförande och underlättar därmed uppföljningen av planens betydande miljöpåverkan. Enhetlig identifiering av information skapar även gynnsammare förutsättningar för mellankommunal och regional planering, vilket bland annat kan minska risken för klimatrelaterade skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion. Kommunens syn på sådana risker och hur dessa kan minska eller upphöra blir möjligt att söka ut med hjälp av identifieringen i föreskrifterna. De innebär också att det blir möjligt att göra nationella analyser för att utreda var kommande satsningar inom miljö- och klimatområdet kan göra mest nytta.

5.8 Kulturmiljö samt arkitektur och gestaltad livsmiljö

Föreskrifterna påverkar inte kommunens möjlighet att beakta kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö i sin planering. Föreskrifterna skapar däremot bättre förutsättningar för att på nationell och regional nivå identifiera hur kommunen tagit hänsyn till allmänna intressen enligt 2 kap. PBL. Föreskrifterna kan underlätta att söka ut hur kommunerna avser att ta hänsyn till och samordna sin översiktsplan med relevanta nationella och regionala mål, planer och program för en hållbar utveckling.

Vidare ska det redovisas i översiktsplanen hur riksintressen tillgodosetts. Kommunens ställningstagande kring riksintresset för kulturmiljövården, liksom andra riksintressen, kommer genom föreskriften bli enhetligt identifierbara och därför kunna sökas ut.

Föreskrifterna innehåller mark- och vattenanvändningen natur- och kulturlandskap för att ge kommunerna möjlighet att redovisa sammanhängande områden med höga natur- och kulturmiljövården.

5.9 Social hållbarhet

Föreskrifterna påverkar inte kommunens möjlighet att beakta social hållbarhet i sin planering. Föreskrifterna möjliggör utsökning av planens väsentliga konsekvenser vid ett genomförande, men det är inte möjligt att specifikt identifiera social hållbarhet utifrån föreskrifterna.

För äldre, personer med nedsatt funktionsförmåga, barn och unga kan digitala översiktsplaner innebära en teknikutveckling som kan leda till att fler målgrupper får möjlighet att ta del av informationen med hjälp av tekniska verktyg och målgruppsanpassade presentationer.

Samtidigt finns det grupper med begränsad kunskap i digitala tjänster som kan ha svårt att tillgängliggöra sig informationen. Det finns inget som hindrar kommunen att använda olika metoder, såsom pdf-format, för att nå olika målgrupper. Dock ska det vara tydligt vilken som är den gällande versionen av översiktsplanen.

5.10 Konsultation i frågor som rör det samiska folket

Statliga förvaltningsmyndigheter ska konsultera samiska företrädare innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. Sett till PBL infaller skyldigheten att konsultera endast i ärenden om att anta eller ändra en plan eller områdesbestämmelser. Föreskrifterna följer PBL:s innehållskrav på vad en översiktsplan ska innehålla. Boverket gör bedömningen att myndighetens föreskrifter inte innebär en sådan förändring att 2 § lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket blir tillämplig.

6 Författningskommentarer

Detta avsnitt innehåller kommentarer till Boverkets föreskrifter om översiktsplan.

Föreskrifterna ska läsas tillsammans med plan- och bygglagen (2010:900), PBL, samt plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, eftersom sådant som regleras där inte återges i föreskrifterna. Genom PBF regleras att översiktsplaner som påbörjas efter 31 december 2026 ska utformas så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt. Det innebär att översiktsplanens innehåll enligt PBL behöver identifierare för att kunna hanteras digitalt. Föreskrifterna innehåller tabeller med identifikationer för översiktsplanens innehåll.

Föreskrifter om översiktsplan

1 kap. Innehåll och definitioner

1 § Författningen innehåller föreskrifter om digital identifikation av översiktsplanens information.

Bestämmelsen anger författningens tillämpningsområde. Föreskrifterna gäller tillsammans med 3 kap. PBL och 2 kap. 5 c § PBF. Denna författning hanterar förutsättningarna för att informationen i översiktsplaner ska kunna identifieras digitalt.

2 § Författningen gäller för översiktsplan och ändring av en sådan plan.

Bestämmelsen förtydligar att författningen gäller både för en översiktsplan och ändring av en sådan plan.

3 § I denna författning avses med
digital information: översiktsplanens uppgifter i digitalt format, och
lägesbestämd: koordinatsatt geometri som punkt, linje, yta eller volym.

Definitionerna av begreppen gäller för denna författning. Syftet med att definiera begreppen är att skapa en likartad tillämpning av föreskrifterna.

Genom 2 kap. 5 c § PBF regleras att uppgifter i en översiktsplan ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. I stället för uppgifter används begreppet information i denna författning eftersom information är ett vedertaget begrepp inom digitaliseringen av samhällsbyggnadsprocessen. Översiktsplanens digitala information inkluderar hela översiktsplanens informationsinnehåll med både textbaserad information, media samt geografiska data och annan information.

Lägesbestämd används för att beskriva att geometrier definieras av koordinater och kan placeras in på rätt geografisk plats i ett koordinatsystem, exempelvis det svenska geodetiska referenssystemet Sweref 99.

2 kap. Övergripande bestämmelser

1 § Översiktsplanen ska vara lägesbestämd.

Syftet med bestämmelsen är att det ska vara möjligt att utläsa vilken information som gäller för vilken plats, det vill säga vara georefererad.

Bestämmelsen innebär att den information som en översiktsplan ska innehålla ska vara kopplad till en koordinatsatt geometri, som kan utgöras av en punkt, linje, yta eller volym. Om informationen gäller för ett specifikt område kan geometrin avgränsas till den platsen. Övergripande information som berör hela kommunen kan redovisas som en geometri för hela kommunens yta.

2 § För översiktsplanen ska följande information redovisas

1. kommunens namn,
2. antagandebeslutets diarienummer, och
3. datum när antagandebeslutet fick laga kraft.

Bestämmelsen reglerar att grundläggande ärendeinformation ska redovisas för översiktsplanen för att kunna identifiera till vilken kommun som informationen tillhör.

Antagandebeslutets diarienummer ska anges för att ärendet i sin helhet ska kunna återfinnas hos kommunen.

Översiktsplanen är vägledande när planen har fått laga kraft. Datum för när antagandebeslutet fått laga kraft får tillföras planen när detta är fastställt.

3 § Skyldigheterna enligt 2 kap. 5 c § plan- och byggförordningen (2011:338) gäller inte för sådan lägesbestämd digital information i översiktsplanen som aggregerad kan äventyra rikets säkerhet.

Bestämmelsen ger kommunerna möjlighet att göra undantag från kravet på att en översiktsplan ska utformas så att uppgifterna i denna ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Det innebär att kommunen kan bestämma att delar av en översiktsplan inte ska tillgängliggöras digitalt och därmed kan sakna digital funktionalitet för att informationen inte ska kunna sökas ut. Den beslutade översiktsplanen, komplett med all planinformation, måste dock alltid finnas hos den enskilda kommunen.

Bestämmelsen avser aggregerad information, det vill säga information som var för sig inte äventyrar rikets säkerhet men kan göra det om flera informationsmängder finns åtkomliga tillsammans eller kan kombineras med annan

information. Enskilda informationsmängder som utgör en risk för landets säkerhet kan skyddas genom reglerna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller säkerhetsskyddslagen (2018:585).

3 kap. Identifikation av översiktsplanens innehåll

1 § Information som ska framgå av en översiktsplan ska identifieras enligt tabellerna i 2–7 §§.

Bestämmelsen avser den information som enligt 3 kap. 3–6 b §§ PBL ska redovisas och framgå av en översiktsplan, vilket motsvarar paragraferna 2–7 §§ i dessa föreskrifter. Informationen i översiktsplanen ska identifieras utifrån beskrivningen i tabellerna. Det innebär att om kommunen har information i sin översiktsplan som motsvarar beskrivningen i någon av tabellerna ska den informationen ges identifikation enligt tabellen. Det gör att informationen kan sökas ut.

Bestämmelsen innebär att innehållet i en översiktsplan kan identifieras på samma sätt i alla kommuner. Det bidrar till möjligheten att göra sammanställningar och analyser om planering för till exempel olika allmänna intressen. Informationen är till nytta för till exempel den egna och andra kommuner, länsstyrelsen, regioner och andra aktörer i samhällsbyggnadsprocessen. Det bidrar även till en jämförbarhet avseende innehållet i kommunernas översiktsplan och underlättar mellankommunal planering.

2 § Information enligt beskrivningen i tabell 1 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 1 Utvecklingsinriktning

Identifikation	Beskrivning
Utvecklingsinriktning	Kommunens viljeinriktning för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön på en övergripande nivå.

Enligt 3 kap. 3 § PBL ska kommunen i översiktsplanen redovisa grunddragen för den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Många kommuner använder en övergripande geografisk utvecklingsinriktning, som utvecklingsstrategi, strukturbild eller liknande, för att förmedla den önskade långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. I utvecklingsinriktningen kan kommunen lyfta fram de strategiska samband, utvecklingsinsatser och prioriteringar som anses vara särskilt viktiga för kommunens långsiktiga utveckling.

Om kommunen i sin långsiktiga planering för mark- och vattenanvändningen har en utvecklingsinriktning som motsvarar beskrivningen i tabell 1 ska den

identifieras enligt kolumn 1. Kommunen kan i sin redovisning av planen namnge utvecklingsinriktningen på annat sätt. Identifikationen från bestämmelsen måste dock anges tillsammans med kommunens benämning för att informationen ska bli utsökbar och möjlig att tillgängliggöra nationellt.

3 § Information enligt beskrivningen i tabell 2 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1. Annan mark- och vattenanvändning får endast användas när tillämplig beskrivning saknas.

Information om mark- och vattenanvändningen ska vara lägesbestämd till den del av kommunen som användningen berör.

Tabell 2 Mark- och vattenanvändning

Identifikation	Beskrivning
Landsbygd	Område med mindre samhällen och/eller spridd bebyggelse där landskapet präglas av till exempel jordbruk, skogsbruk, renskötsel och/eller fiske.
Vatten	Öppet vatten. Inslag av verksamheter och anläggningar kan förekomma.
Funktionsblandad bebyggelse	Område för en blandning av exempelvis bostäder, service, grönområden och verksamheter.
Bostadsbebyggelse	Område för bostäder.
Service	Område för samhällsservice.
Verksamheter	Område för verksamheter och/eller industrier.
Teknisk infrastruktur	Område för teknisk infrastruktur som försörjer samhället med exempelvis energi, vatten, elektronisk kommunikation samt skyddsåtgärder.
Energiproduktion	Område för energiproduktion som exempelvis värmeverk, vindkraft, solcellsanläggning och vågkraft.
Jordbruk	Område för jordbruk och djurhållning.
Renskötsel	Område för renskötselns behov som exempelvis betesmarker, flyttleder och anläggningar.
Skogsbruk	Område för skogsbruk.
Vattenbruk	Område för odling av djur och/eller växter i vatten.
Fiske	Område för yrkesfiske som inkluderar exempelvis hamnar, fångstområden, vandringsstråk samt lek- och uppväxtområden för kommersiellt viktiga arter.
Natur- och kulturlandskap	Område med höga natur- och/eller kulturmiljövärden.
Friluftsliv och rekreation	Område för rörligt friluftsliv och rekreation med tillhörande anläggningar.
Grönområde	Område med olika värden och funktioner för exempelvis lek och rekreation, hantering av dagvatten och temperaturreglering samt biologisk mångfald.
Sjöfart	Farleder och hamnar för gods- och persontrafik med tillhörande anläggningar.
Luftfart	Område för luftfart med tillhörande anläggningar.
Järnväg	Område för person- och godstrafik på järn- eller spårväg inklusive tillhörande anläggningar samt spårreservat.
Vägrafik	Område för person- och godstrafik på väg med tillhörande anläggningar samt vägreservat.
Annan mark- och vattenanvändning	Område där mark- och vattenanvändningen inte motsvaras av annan angiven beskrivning i föreskrifterna.

Enligt 3 kap. 3 § första stycket PBL ska kommunen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

Information om mark- och vattenanvändning, enligt denna bestämmelse, ska vara lägesbestämd till den del av kommunen som användningen berör för att översiktsplanen ska kunna vara vägledande för efterföljande planering och prövning. Det innebär att information om en mark- och vattenanvändning ska kopplas till ett eller flera specifika geoobjekt.

Om kommunen har en mark- och vattenanvändning som motsvarar en beskrivning i tabellen ska den identifieras enligt kolumn 1 i tabell 2. Däremot kan kommunen i sin redovisning av planen namnge mark- och vattenanvändningen på annat sätt. Identifikationen från föreskriften måste dock anges tillsammans med kommunens benämning för att information ska bli utsökbar och möjlig att tillgängliggöra nationellt.

Kommunen ska redovisa grunddragen för den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. De mark- och vattenanvändningar med tillhörande identifikation som finns angivna i bestämmelsen motsvarar i stort vad en kommun kan förväntas behöva för att göra en sådan redovisning. Flera synpunkter som inkom under remissen av förslaget handlar om att antalet mark- och vattenanvändningar var för många och att detta skulle kunna påverka analyserbarheten negativt. Antalet har därför minskats och urvalet av mark- och vattenanvändningar har gjorts utifrån synpunkterna som inkom under remissförfarandet. Bestämmelsen kommer att kompletteras av ÖP-katalogen som bland annat möjliggör redovisning av mark- och vattenanvändningar på en mer detaljerad eller preciserad nivå.

Beskrivningarna i bestämmelsen utesluter inte enstaka inslag av andra mark- och vattenanvändningar om dessa är förenliga med den identifierade användningen. Exempelvis inslag av teknisk infrastruktur och service inom bostadsbebyggelse. De olika mark- och vattenanvändningarna kan även överlappa varandra om det är lämpligt med flera olika användningar på samma yta. Identifikationerna ska användas oavsett om användningen är befintlig eller om kommunen föreslår en ny användning på en plats. Föreskrifterna ställer inga krav på att särredovisa befintlig användning från ny användning, men kommunen kan välja att göra det om behovet finns.

Identifikationen ”Landsbygd” används för större markområden som domineras av de areella näringarna. Där kan finnas mindre samhällen och spridd bebyggelse.

Identifikationen ”Vatten” används för hav, kustvatten, sjöar och vattendrag där kommunen planerar för en öppen vattenyta. Mindre anläggningar och verksamheter kan förekomma.

Identifikationen ”Funktionsblandad bebyggelse” används för områden som innehåller flera servicefunktioner och verksamheter tillsammans med bostäder.

Identifikationen ”Bostadsbebyggelse” används för områden med bostadsbebyggelse.

Identifikationen ”Service” används för områden med såväl offentlig som kommersiell samhällsservice, exempelvis vård, skola, handel, räddningstjänst.

Identifikationen ”Teknisk infrastruktur” används för områden för samhällets försörjning och beredskap, exempelvis energi, vatten, och elektronisk kommunikation. Här kan även åtgärder som skyddsbarriärer mot översvämning, olyckor och störningar ingå.

Identifikationen ”Energiproduktion” används för områden för energiproduktion som värmeverk, vindkraft, solcellsanläggning och vågkraft. Här avses anläggningar som kräver stora ytor.

Identifikationen ”Verksamheter” används för att redovisa områden för olika typer av verksamheter och/eller industrier. Här avses verksamheter med stor variation i omgivningspåverkan. Exempel på verksamheter är tåkt, avfallshantering, Försvarsmaktens anläggningar, kontor och besöksanläggningar.

Identifikationen ”Jordbruk” används för att redovisa områden för nyttjande av mark i syfte att producera livsmedel, djurfoder, råvaror för energi- eller industriändamål samt djurhållning.

Identifikationen ”Renskötsel” används för att redovisa områden för renskötselns behov som exempelvis betesmarker, flyttleder och anläggningar.

Identifikationen ”Skogsbruk” används för att redovisa områden för produktion av träd som råvara.

Identifikationen ”Vattenbruk” används för att redovisa områden för odling av djur och/eller växter i vatten. Här avses produktion i både naturligt vatten och bassänger.

Identifikationen ”Fiske” används för att redovisa områden för yrkesfiske. Här avses hamnar, fångstområden, vandringsstråk samt lek- och uppväxtområden för kommersiellt viktiga arter.

Identifikationen ”Natur- och kulturlandskap” används för att redovisa sammanhängande områden med höga natur- och/eller kulturmiljövärden, det vill säga

större landskapsavsnitt som karaktäriserar en bygd. Natur- och kulturlandskapen kan vara en del av en kommun såväl som ett mellankommunalt eller regionalt intresse.

Identifikationen ”Friluftsliv och rekreation” används för att redovisa områden för rörligt friluftsliv och rekreation med tillhörande anläggningar.

Identifikationen ”Grönområde” används för att redovisa ett grönområde nära eller i en tätort, med olika värden och funktioner, som exempelvis en park, lek och rekreation, hantering av dagvatten och temperaturreglering samt för biologisk mångfald. Mindre sjöar och vattendrag kan ingå i området.

Identifikationen ”Sjöfart” används för att redovisa ett område för farleder och hamnar för gods- och persontrafik. Hamnar som huvudsakligen används för yrkesfiske ska identifieras som ”Fiske”.

Identifikationen ”Luftfart” används för att redovisa område med anläggningar för luftfart. Här innefattas olika typer av luftfartyg så som flygplan, helikopter och drönare.

Identifikationen ”Järnväg” används för att redovisa ett område för person- och godstrafik på järn- eller spårväg inklusive tillhörande anläggningar som stationsområde och spårreservat. Här innefattas exempelvis tåg, spårvagn och tunnelbana.

Identifikationen ”Vägtrafik” används för att redovisa ett område för person- och godstrafik på väg. Här avses olika typer av vägtrafik så som bil, gång och cykel. Även vägreservat innefattas i identifikationen.

Om en kommun har mark- och vattenanvändningar som inte motsvarar någon av beskrivningarna kan kommunen lägga till ytterligare mark- och vattenanvändningar som då identifieras som ”Annan mark- och vattenanvändning”.

4 § Information enligt beskrivningen i kolumn 2 i tabellerna 3–5 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 3 Riksintressen enligt 3 kap. 5–9 §§ och 4 kap. 2–8 §§ miljöbalken

Identifikation	Beskrivning
Rennäring	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för rennäringsringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Yrkesfiske	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Naturvård	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Kulturmiljövård	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.

Identifikation	Beskrivning
Friluftsliv	Mark- och vattenområde samt fysisk miljö i övrigt som är av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Fyndighet av ämnen eller material	Område som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse enligt 3 kap. 7 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för industriell produktion	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för industriell produktion enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för energiproduktion	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för energiproduktion enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för energidistribution	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för energidistribution enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för kommunikation, elektronisk	Mark- och vattenområde som är särskilt lämplig för anläggning för elektronisk kommunikation enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för kommunikation, trafikslagen	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för kommunikation gällande trafikslagen enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för vattenförsörjning	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för vattenförsörjning enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för avfallshandtering	Mark- och vattenområde som är särskilt lämplig för anläggning för avfallshandtering enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall	Mark- och vattenområde som är särskilt lämpligt för anläggning för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall enligt 3 kap. 8 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Anläggning för totalförsvaret	Mark- och vattenområde som är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar enligt 3 kap. 9 § miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Turism och rörligt friluftsliv	Område enligt 4 kap. 2 § miljöbalken, där turismen och det rörliga friluftslivets intressen särskilt ska beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Obruten kust	Kustområde och skärgård enligt 4 kap. 3 § miljöbalken, där vissa anläggningar inte får komma till stånd, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Högexploaterad kust	Kustområde och skärgård enligt 4 kap. 4 § miljöbalken, där fritidsbebyggelse endast får komma till stånd i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Obrutet fjäll	Fjällområde enligt 4 kap. 5 § miljöbalken, där bebyggelse och anläggningar får komma till stånd endast om det behövs för rennäringen, den bofasta befolkningen, den vetenskapliga forskningen eller det rörliga friluftslivet, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Skyddat vattendrag	Vattendrag enligt 4 kap. 6 § miljöbalken, där vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Nationalstadspark	Område enligt 4 kap. 7 § miljöbalken, där ny bebyggelse och nya anläggningar endast får komma till stånd och andra åtgärder vidtas om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.

Identifikation	Beskrivning
Natura 2000, vilda fåglar	Område enligt 4 kap. 8 § miljöbalken, som har förtecknats som särskilt skyddsområde för bevarande av vilda fåglar och kräver tillstånd för verksamheter eller åtgärder, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.
Natura 2000, vilda djur och växter	Område enligt 4 kap. 8 § miljöbalken, som har förtecknats som särskilt bevarandeområde för bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter och kräver tillstånd för verksamheter eller åtgärder, och hur kommunen avser att tillgodose riksintresset.

Tabell 4 Miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken

Identifikation	Beskrivning
Fisk- och musselvatten	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk och musselvatten ska följas.
Havsmiljö	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt havsmiljöförordning (2010:1341) ska följas.
Omgivningsbuller	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2004:675) om omgivningsbuller ska följas.
Utomhusluft	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt förordning (2001:527) om miljökvalitetsnormer för utomhusluft ska följas.
Vattenkvalitet	Hur kommunen anser att miljökvalitetsnorm enligt vattenförvaltningsförordning (2004:660) ska följas.

Tabell 5 Övriga förhållanden av väsentlig betydelse

Identifikation	Beskrivning
Övriga förhållanden av väsentlig betydelse	Hur kommunen anser att övriga förhållanden av väsentlig betydelse ska beaktas när det gäller beslut om användningen av mark- och vattenområden och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

I översiktsplanen ska kommunen redovisa riksintresseanspråk enligt 3 kap. miljöbalken och riksintresseområden i 4 kap. miljöbalken och hur kommunen avser att tillgodose dem. Redovisningen av de riksintressen som är berörda i kommunen och kommunens ställningstaganden för hur kommunen planerar för att tillgodose riksintresset ska identifieras enligt kolumn 1 i tabell 3.

I översiktsplanen ska kommunen enligt 3 kap. 4 § PBL redovisa hur kommunen anser att gällande miljökvalitetsnormer ska följas. Bestämmelsen innebär att kommunens ställningstaganden angående hur kommunen anser att miljökvalitetsnormerna ska följas ska identifieras enligt kolumn 1 i tabell 4.

Kommunen ska enligt 3 kap. 4 § PBL i översiktsplanen redovisa de förhållanden i övrigt som kommunen utifrån 2 kap. PBL anser är av väsentlig betydelse för efterföljande planering och prövning av mark- och vattenområdets användning. Med övrigt avses andra förhållanden än riksintressen och miljökvalitetsnormer. Exempel på sådana förhållanden är natur- och kulturvärden, beaktansvärda fyndigheter eller risker i form av geotekniska förhållanden, föroreningar

eller möjliga översvämningar. Det är inte alltid tydligt var gränsen mellan en mark- och vattenanvändning och ett förhållande av väsentlig betydelse är. En användning som fanns med i remissversionen var Totalförsvaret. Vid genomgång av föreskrifterna efter remitteringen konstaterar Boverket att Totalförsvaret snarare är att betrakta som ett förhållande av väsentlig betydelse som ska beaktas i en mängd olika användningar, som Verksamheter, Service eller Teknisk infrastruktur.

Kommunens ställningstaganden för hur förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas ska identifieras enligt kolumn 1 i tabell 5. Vad som är ett förhållande av väsentlig betydelse bestäms utifrån förutsättningarna på en viss plats och föreslagen mark- och vattenanvändning för den platsen. Eftersom bedömningen av vad som är förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt är plats-specifik är det inte lämpligt att reglera detta närmare i föreskrifterna.

5 § Information enligt beskrivningen i kolumn 2 i tabellerna 6–11 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 6 Bostadsförsörjning

Identifikation	Beskrivning
Bostadsförsörjning	Hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder.

Tabell 7 Mål, planer och program

Identifikation	Beskrivning
Nationella mål, planer och program	Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.
Regionala mål, planer och program	Hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen.

Tabell 8 Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

Identifikation	Beskrivning
LIS	Sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Tabell 9 Klimatrelaterade risker

Identifikation	Beskrivning
Risk för översvämning	Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning som är klimatrelaterad samt hur sådan risk kan minska eller upphöra.
Risk för ras	Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av ras som är klimatrelaterat samt hur sådan risk kan minska eller upphöra.
Risk för skred	Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av skred som är klimatrelaterat samt hur sådan risk kan minska eller upphöra.

Identifikation	Beskrivning
Risk för erosion	Kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av erosion som är klimatrelaterad samt hur sådan risk kan minska eller upphöra.

Tabell 10 Avvikelse från regionplan

Identifikation	Beskrivning
Avvikelse från regionplan	Om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den avviker och skälen för avvikelsen.

Tabell 11 Mellankommunala och regionala intressen

Identifikation	Beskrivning
Mellankommunala och regionala intressen	Sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Bestämmelsen reglerar att den information som ska framgå av en översiktsplan enligt 3 kap. 5 § PBL ska identifieras enligt kolumn 1 i respektive tabell.

Kommunen avgör i vilken omfattning informationen i tabell 6–11 behöver lägesbestämmas för att ge vägledning för efterföljande planering och prövning. Det vill säga om informationen omfattar hela kommunen eller en specifik del av kommunen. Den information som går att avgränsa geografiskt bör redovisas som specifika områden exempelvis LIS-områden samt mellankommunala och regionala intressen.

6 § Information enligt beskrivningen i tabell 12 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 12 **Invändningar i länsstyrelsens granskningsyttrande**

Identifikation	Beskrivning
Invändning riksintresse	Förslaget till översiktsplan tillgodoser inte ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken.
Invändning miljökvälighetsnorm	Förslaget till översiktsplan kan medverka till att en miljökvälighetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs.
Invändning LIS	Redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är inte förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.
Invändning mellankommunala frågor	Frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas inte på ett lämpligt sätt.
Invändning hälsa och säkerhet	En bebyggelse blir olämplig eller ett byggnadsverk olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Om länsstyrelsen inte har godtagit översiktsplanen i en viss del, ska det anmärkas i planen enligt 3 kap. 5 § PBL. Bestämmelsen reglerar att länsstyrelsens invändningar ska identifieras enligt kolumn 1 i tabell 12. Redovisningskravet följer de invändningar som länsstyrelsen kan lämna i sitt granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § PBL. Detta möjliggör att invändningarna blir utsökbara utifrån länsstyrelsens olika ingripandegrunder. Invändningen kan med fördel kopplas till den yta som den omfattar så att länsstyrelsens invändning kan läsas tillsammans med kommunens egen information om det aktuella området.

7 § Information enligt beskrivningen i tabell 13 kolumn 2 ska identifieras enligt kolumn 1.

Tabell 13 **Konsekvenser**

Identifikation	Beskrivning
Planens väsentliga konsekvenser	Planens väsentliga konsekvenser enligt 3 kap. 6 a § plan- och bygglagen (2010:900).
Miljökonsekvenser	Redovisning av miljökonsekvenser enligt 3 kap. 6 b § plan- och bygglagen (2010:900).

Bestämmelsen reglerar att den information som ska framgå av en översiktsplan enligt 3 kap. 6 a och 6 b §§ PBL ska identifieras enligt kolumn 1 i tabell 13. Det innebär att konsekvenser som planen kan komma att medföra vid ett genomförande kan sökas ut.

Planens väsentliga konsekvenser handlar om konsekvenser i ett hållbarhetsperspektiv men även andra aspekter som juridiska och tekniska aspekter. Miljökonsekvenser som kan antas leda till betydande miljöpåverkan ska framgå av miljökonsekvensbeskrivningen, som regleras genom 6 kap. miljöbalken. Dessa konsekvenser ska särredovisas så att översiktsplanen uppfyller kraven enligt miljöbalken. Det finns dessutom ett uppföljningskrav i 6 kap. 19 § miljöbalken

när det gäller om planens genomförande har medfört betydande miljöpåverkan. Möjligheten att söka ut miljökonsekvenserna underlättar uppföljningen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna författning träder i kraft den 1 november 2024.
2. Författningen ska tillämpas på översiktsplaner som påbörjas efter 31 december 2026.

Författningen träder i kraft den 1 november 2024. Det innebär att författningen kan användas från detta datum.

Det är obligatoriskt att tillämpa författningen för översiktsplaner som påbörjas efter 31 december 2026. Kommunerna får därmed en övergångsperiod på drygt två år att anpassa sig till de nya förutsättningarna.

Frågor om ikraftträdande samt övergångsperiod behandlas mer utförligt under avsnitt 4, Ikraftträdande och informationsinsatser.

Bilaga 1 Företag som kan påverkas av föreskrifterna

I denna tabell visas Statistiska centralbyråns statistik över de företagskategorier som bedöms kunna påverkas av föreskrifterna. Tabellen visar antal företag per storleksklass.

Kategori	Företagsbransch	Antal anställda	Antal företag 2022
41.1	utvecklare av byggprojekt	0 anställda	666
41.1	utvecklare av byggprojekt	1–4 anställda	138
41.1	utvecklare av byggprojekt	5–9 anställda	19
41.1	utvecklare av byggprojekt	10–19 anställda	15
41.1	utvecklare av byggprojekt	20–49 anställda	4
41.1	utvecklare av byggprojekt	50–99 anställda	1
41.1	utvecklare av byggprojekt	100–199 anställda	2
41.1	utvecklare av byggprojekt	200–499 anställda	1
41.1	utvecklare av byggprojekt	500+ anställda	0
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	0 anställda	16 540
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	1–4 anställda	7 526
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	5–9 anställda	1 731
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	10–19 anställda	973
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	20–49 anställda	531
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	50–99 anställda	137
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	100–199 anställda	41
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	200–499 anställda	22
41.2	entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	500+ anställda	7
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	0 anställda	705

Kategori	Företagsbransch	Antal anställda	Antal företag 2022
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	1–4 anställda	369
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	5–9 anställda	88
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	10–19 anställda	46
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	20–49 anställda	56
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	50–99 anställda	14
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	100–199 anställda	9
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	200–499 anställda	2
42.1	anläggningsentreprenörer för vägar och järnvägar	500+ anställda	6
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	0 anställda	1 082
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	1–4 anställda	408
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	5–9 anställda	88
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	10–19 anställda	55
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	20–49 anställda	47
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	50–99 anställda	7
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	100–199 anställda	8
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	200–499 anställda	3
42.2	anläggningsentreprenörer för allmännyttiga projekt	500+ anställda	1
42.9	andra anläggningsentreprenörer	0 anställda	661
42.9	andra anläggningsentreprenörer	1–4 anställda	212
42.9	andra anläggningsentreprenörer	5–9 anställda	54
42.9	andra anläggningsentreprenörer	10–19 anställda	21
42.9	andra anläggningsentreprenörer	20–49 anställda	13
42.9	andra anläggningsentreprenörer	50–99 anställda	5
42.9	andra anläggningsentreprenörer	100–199 anställda	1

Kategori	Företagsbransch	Antal anställda	Antal företag 2022
42.9	andra anläggningsentreprenörer	200–499 anställda	1
42.9	andra anläggningsentreprenörer	500+ anställda	0
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	0 anställda	26 172
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	1–4 anställda	12 538
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	5–9 anställda	1 189
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	10–19 anställda	772
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	20–49 anställda	473
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	50–99 anställda	128
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	100–199 anställda	51
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	200–499 anställda	24
71.1	arkitektkontor och tekniska konsultbyråer o.d.	500+ anställda	19
	Summa av antalet företag som kan påverkas av föreskrifterna		73 682

Boverket

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se